OKRAJNA ŠTUDIJSKA K...

TRST, nedelja 22. maja 1955
Leto XI. - Št. 120 (3049)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROCNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

O beograjskem sestanku

Bližnji sestanek jugoslovanskih in sovjetskih voditeljev je v mednarodnem tisku sprožil vrsto najrazličnejših ugibanj in vprašanj. Ta ugibanja in vprašanja se nanašajo na dejanske namene in cilje sovjetske zunanje politike, zlasti po nespornem dinamizmu, ki označuje zadnje čase politiko Sovjetske zveze. Ugibanja in vprašanja pa se v mednarodnem časopisju pojavljajo tudi v zvezi s stališčem Jugoslavije, kljub temu, da je njeno stališče do osnovnih mednarodnih vprašanj razmeroma dobro znano.

In vendar ni nič čudnega, če je vest o bližnjem prihodu sovjetske delegacije v Beograd učinkovala kakor strela z jasnega na svetovno javno mnenje in sprožila s tem v zvezi vrsto komentarjev v mednarodnem tisku. To je tem bolj razumljivo, ker gre za deželo, ki se je leta 1948 uprla diktatu iz Moskve in od takrat dalje uspešno vodila in utrdila svojo neodvisno miroljubno politiko, kljub temu, da nista niti Vzhod niti Zahod štedila s poskusi pritiska nanjo. Pri tem uporu seveda ni šlo le za obrambo jugoslovanske neodvisnosti, ampak tudi za pravico do lastnega pojmovanja in prakse v graditvi socializma, ki so jo jugoslovanski voditelji zagovarjali proti Moskvi in njeni «edini» in «nezmotljivi» poti v socializem, kakor tudi pravico do lastnega pojmovanja o mednarodnem razvoju socialističnih sil in socializma sploh.

Tako samostojno pojmovanje socializma in socialističnega razvoja jugoslovanskih voditeljev (pojmovanje, ki temelji med drugim tudi na stari Leninovi tezi, da vsaka nova socialistična revolucija, kakor tudi izkušnje delovnega ljudstva drugih dežel, ki so na poti socialistične izgradnje, prispevajo svoj nujno dragocen delež k bogato razčlenjenim oblikam socialističnega razvoja družbe) je po zloglasnem napadu nanjo utrdilo in povečalo mednarodni ugled in vpliv socialistične Jugoslavije in ji pridobilo simpatijo svetovnega demokratičnega javnega mnenja.

Kakšna načela vodijo socialistično Jugoslavijo v pospeševanju socializma in socialističnega razvoja?

V odgovoru na vprašanja urednika danske revije «Internationale perspektiver», ki je med drugimi, postavil tudi vprašanje, ali bi mogla Jugoslavija vplivati kot posredovalec med demokratičnim in avtoritativnim socializmom, je tov. Kardelj podčrtal zelo jasno ta načela.

«Če bi šlo pri tem za posredovanje v političnem smislu ali v smeri kake mehanične sinteze obeh tendenc — odgovarja tov. Kardelj — tedaj ne bi mogel potrditi, da kaj takega nameravamo. Čeprav je socializem kot splošna smer družbenega gibanja en sam, pa so poti in oblike njegovega gibanja zelo različne. Ne verjamem, da bo bližnja prihodnost ta gibanja izenačila, nasprotno, prepričan sem, da jih bo napravila vse bolj različna. Če imamo v mednarodnem delavskem gibanju pretenzije, da bi bili kje posredovalec, tedaj se nanaša to edinole na eno načelo: v mednarodnem delavskem gibanju bi moralo biti priznano za osnovno načelo mednarodnega socialističnega sodelovanja pravo to, da je mogoča takšna različnost v poteh in oblikah socialističnega gibanja, ki je odvisna od konkretnih pogojev posameznih dežel, kakor tudi to, da so vsi procesi medsebojno usodno povezani in odvisni. To pa po mojem mnenju pomeni, da problem načelne enotnosti mednarodnega delavskega gibanja ni mehanična sinteza obeh tendenc, ki se ju dotikate vi v svojem vprašanju, marveč premagovanje eksluzivnih dogem o poti v socializem, ki sta se rodili iz teh tendenc in ki predstavljata resen izvor pojavov stagnacije, za katerimi trpi sodobni socializem.»

Eden konkretnih primerov premagovanja predstavlja prav socialistična Jugoslavija, ki se je osvobodila sovjetskega dogmatizma, ne da bi pri tem zapadla v sistem formalne demokracije. Jugoslovanski izhod iz teh dveh ekskluzivnih dogem se imenuje: neposredna demokracija ali sistem delavskega samoupravljanja s proizvajalnimi sredstvi.

Taka je danes jugoslovanska stvarnost: v zunanji politiki pa se ta stvarnost odražuje v obrambi načel miroljubnega sodelovanja in sožitja med narodi, v načelu aktivne koeksistence med državami z različnim družbenim sistemom.

Kako pa gleda Jugoslavija na odnose s Sovjetsko zvezo? V odgovoru na ustrezno vprašanje omenjenega urednika revije «Internationale perspektiver» je tov. Kardelj dejal:

«Ti odnosi so se zadnji dve leti bistveno izboljšali. Sovjetska vlada je izrazila iniciativo in pripravljenost, da bi se odnosi normalizirali in spremenili v odnose dobrega sodelovanja med sosedi, in tako direktno ali indirektno priznala, da je bila sovjetska politika do Jugoslavije po letu 1948 nepravilna in škodljiva. Vzroki za te spremembe po mojem mnenju niso le v taktični potrebi sedanje sovjetske zunanje politike, marveč izvirajo tudi iz splošne smeri v notranjem razvoju Sovjetske zveze, ki teži k pomembnim notranjim spremembam. Mi seveda pozdravljamo predlog sovjetske vlade, da izboljša svoje odnose z Jugoslavijo. Takšna normalizacija zagotavlja: prvič, mir na naših mejah, drugič, prispeva k okrepitvi miru v Evropi na sploh in tretjič, olajšuje elementarni kontakt med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ter ostalimi vzhodnoevropskimi deželami, kar lahko v določeni meri vpliva na nadaljnji socialistični razvoj v tem delu sveta. Vendar pa se s tem, da aktivno podpiramo proces izboljšanja odnosov naše dežele s Sovjetsko zvezo, ne odrekamo svoji sedanji neodvisni zunanji politiki, niti ne izgubljamo smisla za realistično ocenjevanje stvari. Seveda pa je bodoči razvoj teh odnosov odvisen predvsem od nadaljnjega razvoja sovjetske zunanje politike.»

V luči teh osnovnih načel jugoslovanske notranje in zunanje politike, moramo torej ocenjevati bližnji sestanek med jugoslovanskimi in sovjetskimi voditelji, kajti le tako se bomo ognili tolmačenjem in zaključkom, ki se iz tega sestanka nikakor ne dajo iztisniti. Smešno bi bilo pričakovati, ali si celo obetati (kakor se to opaža pri nekaterih krogih), da bo socialistična Jugoslavija zapustila dosedanja načela svoje notranje in zunanje politike in se podredila sovjetski politiki — kakor bi bilo z druge strani nestvarno pričakovati, da bi se sovjetski voditelji mogli kar čez noč v celoti odpovedati svoji dosedanji politični koncepciji in pristati takoj na načela, zaradi katerih je Jugoslavija doživela napad od strani Sovjetske zveze.

Rezultat beograjskega sestanka med jugoslovanskimi in sovjetskimi voditelji ne more torej biti niti prva niti druga varianta (dasi si more svet obetati bistveno izboljšanje mednarodnega položaja izključno le v drugem primeru); ni pa absolutno izključiti možnosti, da so sovjetski voditelji vendarle pripravljeni vzpostaviti tesnejše sodelovanje z Jugoslavijo na načelih, ki jih zagovarjajo jugoslovanski voditelji in ki jih vsaj z besedami zagovarjajo tudi sedanji sovjetski voditelji sami.

Eno je gotovo: beograjski sestanek more privesti — in to bi bilo vsekakor zaželeno — do vedno boljših odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ter ostalimi vzhodnoevropskimi deželami; povsem nemogoče pa je, da bi na tem sestanku ali kakorkoli od Jugoslavije dosegli pristanek na politiko, ki bi bila v nasprotju z njenimi načeli v notranji in zunanji politiki, ker se Jugoslavija ne more odpovedati načelom, od katerih ni odvisen le njen obstoj kot neodvisne dežele, ampak tudi obstoj temeljnih idej socialističnega razvoja. Ogromen napredek ne le v odnosih med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo ter ostalimi vzhodnoevropskimi deželami, in s tem v izboljšanju mednarodnega položaja ter utrditvi miru, pa bi dosegli zlasti v primeru, če bi s časom prišlo do dokončnega preloma od strani sedanjih sovjetskih voditeljev z staro politiko delitve sveta v interesna področja med velesilami, s politiko monopoliziranja socializma in socialističnega razvoja v svetu.

Po kompromisu o iskanju kompromisa za rešitev Scelbove vladne koalicije

Po razgovoru s Saragatom se je Scelba včeraj moral ukvarjati z vprašanji profesorjev in poldržavnih ustanov - Odmevi „razčiščevanja" v sicilski volilni kampanji - „Stampa" zavrača trditve o novem položaju na italijanskih mejah

(Od našega dopisnika)

RIM, 21. Spet je nekoliko premora v «razčiščevanju», katerega edina odlika je bila doslej, da so stvari postale še veliko bolj motne. Edini politični razgovor, ki ga je imel danes Scelba, je bil s podpredsednikom vlade Saragatom, preden je ta odpotoval na Sicilijo, kjer bo čez nedeljo podprl socialdemokratsko-republikansko volilno kampanjo. Sicer pa je bil predsednik vlade zaposlen predvsem z vprašanjem srednješolskih profesorjev in nameščencev poldržavnih ustanov, ki vedno bolj vznemirja javno mnenje. O tem je Scelba razpravljal z ministri Vanonijem, Gavo, Tremellonijem in Erminijem in verjetno predvsem iskal možnosti, da se iz državne blagajne še kaj iztisne.

Položaj v «razčiščevanju» je trenutno ta: socialni demokrati in liberalci so pristali na sodelovanje v vladi in na to, da bodo skupno sestavili programsko osnovo, ki jo bodo predlagali Scelbi, da bo o njej razpravljal z demokristjani. S tem se je Scelba pravzaprav najlepše rešil iz ene izmed najhujših zadreg: kako spraviti v sklad nasprotujoče si zahteve PLI in PSDI. Zdaj se bosta obe stranki, za ceno, da ostaneta v vladi, za to kar sami potrudili.

Na drugi strani preostane demokristjanskemu vodstvu naloga, da doseže enotnost v lastni stranki, ne toliko zaradi Scelbe in njegove vlade, kot zaradi strankarskih interesov. Na kakšni osnovi bo dosežena ta enotnost (če bo), je težko prerokovati; vsekakor so tudi včeraj na seji odbora demokristjanske poslanske skupine predstavniki «koncentracije» ostro napadali štiristransko formulo v celoti, pa tudi predsednika vlade Scelbo, proti kateremu postavlja «koncentracija» svoj «veto».

V vsem tem zapletenem položaju čakajo v Rimu na nov «rok»: sicilske volitve. Včeraj so že republikanci odložili vsako odločitev glede svoje politike do vlade do 5. junija. Vendar politični opazovalci tega zadnjega roka ne jemljejo preveč resno: toliko «scadenz» je že preteklo od božiča, da bi bilo lahkoverno verjeti v tisto, ki trenutno velja za «nepreklicno».

Sporazum med socialnimi demokrati in Scelbo se že odraža na Siciliji, kjer so govorniki PSDI prisiljeni voditi čudno volilno propagando: v konkurenčnem boju z demokristjani (ki na Siciliji nastopajo formalno sami, dejansko pa povezani z monarhisti in fašisti) morajo hvaliti vlado in njene «uspehe», pri čemer odpade največji delež hvale seveda na demokristjana Scelbo. Tak je bil na primer današnji Romitov govor v Siracusi.

Nekoliko svoja pota pa hodi Simonini, sicer znan kot največji desničar v PSDI. Danes je v Bologni ponovno poudaril, da PSDI v vladi ne more sodelovati z liberalci in da je torej potrebna koalicijska vlada med DC, PSDI in PRI, po potrebi pa tudi brez republikancev. Simonini je omenil tudi možnost novih volitev in zahteval, naj se «tudi v Italiji uresniči moderna demokracija po načelih govora predsednika Gronchija».

Medtem ko se še širijo govorice o verjetni namestitvi ameriških čet v Italiji, prinaša poluradna agencija ANSA vest iz Pariza, da se glavni stan NATO pripravlja na prenos pomorske baze iz Livorna v Bastio na Korziki, ker da zaradi bližnjega umika ameriških čet iz Avstrije livornska baza nima več pomena, medtem ko da je korziška obala strateško izredno važna. Pri tem ANSA ne pozabi povedati, da so v Bastiji že zdaj vsi navdušeni zaradi gospodarskih koristi, ki jih bodo imeli od ameriškega oporišča.

Turinska «Stampa» pa opozarja v uvodniku, da je pretirano govoriti o kakšnem posebnem novem položaju na italijanskih mejah zaradi avstrijske nevtralnosti in jugoslovansko-sovjetskih razgovorov» in zaključuje, da oba dogodka «spadata v okvir splošnega procesa pomirjevanja in lahko zato samo pozitivno prispevata k razvoju mednarodnega položaja». Toda s tem komentarjem je «Stampa» med italijanskim meščanskim tiskom bela vrana. **A. P.**

Krišna Menon odpotoval iz Pekinga

PEKING, 21. — Pekinški radio javlja, da je Krišna Menon odpotoval danes iz Pekinga v Novi Delhi po desetih dneh bivanja v kitajski prestolnici.

Pred odhodom z letališča je Krišna Menon izjavil novinarjem: «Lahko gledamo v prihodnost z zaupanjem», ter je dodal, da so bili njegovi razgovori v Pekingu «zelo koristni». Izjavil je tudi: «Rešitev vprašanj, o katerih smo govorili, ni samo v naših rokah. Z naše strani smo skušali napraviti, kar smo mogli, da se zadeva zasuče v pravo smer».

V Novem Delhiju se govori, da se bodo v kratkem začela pogajanja med ZDA in Kitajsko, čeprav v uradnih krogih odklanjajo o tem vsak komentar. Nehru je že dobil poročilo Krišne Menona o njegovih razgovorih v Pekingu. Po prihodu v Novi Delhi bo Krišna Menon odšel v London, kjer se bo razgovarjal z Edenom. Mogoče bo obiskal nato tudi Washington.

Vidić v Beogradu

BEOGRAD, 21. — Sinoči je prispel v Beograd jugoslovanski veleposlanik v Moskvi Dobrivoje Vidić. Njegov prihod je v zvezi s sestankom jugoslovanskih in sovjetskih državnikov v Beogradu.

TITOVE IZJAVE V POSTOJNI

Niti vračanje v vzhodni blok niti pristajanje na pogoje

Jugoslavija bo vodila neodvisno politiko kot doslej - Spričo sedanjega položaja se bo število ljudi v JLA zmanjšalo

POSTOJNA, 21. — Predsednik republike maršal Tito je danes predpoldne v spremstvu predsednika ljudske skupščine Slovenije Mihe Marinka, generalnega polkovnika Koste Nagyja in generalnega majorja Milana Žežlja obiskal Postojno, kjer je pregledal enote **I. proleterske divizije.** Po pregledu enot je predsednik republike obiskal dom JLA v Postojni, pred katerim so ga pozdravili pionirji in številni meščani, opoldne pa je obiskal vojašnico.

V nagovoru vojakom je predsednik republike ugotovil, da je naloga JLA braniti pridobitve jugoslovanskih narodov. Poudaril je, da se danes perspektive miru boljšajo, da pa je še vedno treba mir braniti z orožjem v rokah. «Smo v dobi, ko je potrebno, da se vsi ljudje, vse, kar je napredno in človeško, zavzamejo za ohranitev miru.»

Na kosilu, ki ga je njemu na čast priredilo poveljstvo I. proleterske divizije v jamski restavraciji je predsednik republike govoril o mednarodnem položaju, opozoril na nevarnost atomske vojne in poudaril potrebo, da vse napredno človeštvo združi svoje moralne sile za ohranitev miru. V zvezi s predpostavkami o vrnitvi Jugoslavije v sovjetski blok je predsednik republike poudaril, da Jugoslavija ne bo pristopila k vzhodnemu bloku, temveč da bo vedno vodila neodvisno politiko kot doslej. Na glasove, da bo Jugoslavija pravilno ocenila, kaj je boljše: dobivati zahodno pomoč ali vrniti se v svojo družino, je predsednik republike poudaril: «Nam je potrebna pomoč. Toda reči moram, da se mi zaradi pomoči ne bomo odpovedali svojemu načelnemu stališču v zunanji politiki, prav tako kot se ne bomo odpovedali svoji poti v notranjem družbenem razvoju. Ko gre za pomoč, vojaško ali kakršno koli drugo, nimamo dveh alternativ, temveč samo eno: ne sprejemamo pomoči, če postavljate pogoje.»

Predsednik republike je nato poudaril veliki mednarodni politični ugled in vpliv Jugoslavije v svetu, veliki ugled Jugoslavije zlasti v azijskih državah in Burmi. «Še več, je poudaril maršal Tito, Jugoslavija uživa ugled tudi pri tistih, ki je ne ljubijo zelo. Toda morajo jo spoštovati in ceniti zaradi njenega dostojanstva, odločnosti in trdnosti, ki jo jugoslovanski narodi kažejo v zunanji politiki in v uresničevanju srečnejšega življenja.» Maršal Tito je ugotovil, da pripada velika zasluga za ugled Jugoslavije Zvezi komunistov.

Zatem je predsednik republike govoril o vlogi ZKJ v izgradnji socializma in razvoju blaginje v Jugoslaviji. Poudaril je nadalje, da je položaj danes takšen, da ni več potrebno zadrževati toliko ljudi v vojski. Nekateri pripadniki armade, zlasti starejši in bolehni, bodo upokojeni, drugi pa bodo dobili odpravnino in bodo premeščeni v civilne službe.

Popoldne je predsednik republike s svojim spremstvom prispel v Ljubljano, kjer je obiskal Lovsko-ribiško razstavo in novo strelišče. Pričakujejo, da bo predsednik republike jutri ali najkasneje v ponedeljek prispel v Beograd.

Napetost v odnosih med Grčijo in Anglijo

LONDON, 21. — V odnosih med Grčijo in Veliko Britanijo je te dni zopet prišlo do napetosti, ker so britanske oblasti na Cipru v četrtek zabranile skupini grških letalcev, ki so se vračali s Koreje, da bi zapustili letališče v Nikosiji, kjer so pristali z letali, in da bi odšli v bližnje mesto.

V Atenah je ta ukrep ciprskih oblasti izzval veliko ogorčenje in zunanji minister Stefanopulos je sporočil, da je grška vlada protestirala pri britanski vladi in pri Združenih narodih.

Pozneje je Stefanopulos na tiskovni konferenci izjavil, da so morali grški letalci prespati ob svojem prihodu na letališče v barakah RAF, da so bili zelo trudni in da so v štirih dneh preleteli 9.000 milj. Zunanji minister je pripomnil, da je o ravnanju britanskih oblasti na Cipru obvestil ameriškega poslanika in ga zaprosil, naj to sporoči svoji vladi. Tudi grški poslanik v Washingtonu je dobil nalog, naj stopi v stik z državnim departmajem.

Predstavnik Foreign Officea je na obtožbe grške vlade odgovoril, da so bile «ciprske oblasti prisiljene prepovedati grškim letalcem vstop v mesto, zato da preprečijo nerede, ki bi lahko nastali zaradi hujskaške politike grške vlade glede Cipra». Obtožil je grške oblasti, da se niso držale «diplomatske vljudnosti», ker niso «ob pravem času zahtevale dovoljenja za pristanek teh letal na tujem ozemlju».

KAIRO, 21. Egiptovski predsednik Naser je danes pozval prebivalstvo, naj javno izraža svoje mnenje glede načrtov vlade o vzpostavitvi parlamentarnega življenja v Egiptu na podlagi načrta, ki ga je vlada objavila in ki izključuje obnovitev političnih strank. Danes je Naser podpisal ukaz, s katerim se odpravlja cenzura nad tiskom v zvezi z notranjimi političnimi vprašanji, zlasti pa v zvezi z omenjenimi načrti vlade.

Konec junija v San Franciscu pripravljalna konferenca ministrov?

Proslavi desete obletnice OZN bodo prisostvovali Molotov, Dulles in Pinay, angleški udeleženec pa bo znan po volitvah - Hammarskjoeld trdi, da bo v San Franciscu „idealno ozračje" - Polemika o nevtralizaciji Nemčije

NEW YORK, 21. — Vest, da je sovjetski zunanji minister Molotov sklenil udeležiti se proslav desete obletnice podpisa Listine OZN v San Franciscu, je okrepila prepričanje da se bo takrat sestala zasebna konferenca zunanjih ministrov štirih velesil in pripravila vse potrebno za sestanek štirih načelnikov vlad.

Ameriški državni tajnik John Foster Dulles in francoski zunanji minister Antoine Pinay sta že napovedala, da bosta navzoča na zasedanju glavne skupščine OZN, ki bo od 20. do 26. junija. Glede prihoda angleškega zunanjega ministra ni mogoče pričakovati uradnega sporočila pred parlamentarnimi volitvami v Angliji, ki bodo 26. maja. Vendar sodijo, da je MacMillan pripravljen priti v San Francisco — seveda, če bodo po volitvah konservativci še na vladi.

Zasedanja glavne skupščine se bo gotovo udeležil tudi stalni indijski predstavnik pri OZN Krišna Menon, glavni Nehrujev zaupnik v zunanji politiki. Menon je danes odpotoval iz Pekinga po vrsti razgovorov o formoški krizi in drugih svetovnih vprašanjih s kitajskim ministrskim predsednikom Cuenlajem.

Ni še gotovo, ali bo v San Franciscu navzoč tudi predsednik Eisenhower, čeprav je bil uradno povabljen. Danes je predstavnik Bele hiše James Hagerty izjavil, da vabilo «še vedno proučujejo», opozoril pa je, da ima Eisenhower prav v zadnji tretjini junija v načrtu potovanje po državah Vermont, New Hampshire in Maine. Med potovanjem bi moral Eisenhower imeti nekaj govorov, sicer pa bi večino časa posvetil ribolovu. Možno pa je, da si bo utrgal nekaj časa in se vsaj za kratko pomudil v San Franciscu. Nekateri viri vedo povedati, da namerava Molotov, edini preostali izmed petih zunanjih ministrov, ki so leta 1945 podpisali Listino OZN, pripeljati s seboj sovjetskega obrambnega ministra maršala Žukova. Zasebno dopisovanje med Žukovom in Eisenhowerjem, ki sta znanca še iz vojnih časov, je tudi prineslo nekaj upanja v možnost boljšega razumevanja in pomiritve.

Glavni tajnik OZN Dag Hammarskjoeld je ob vesti, da namerava Molotov priti v San Francisco, ponovno poudaril, da bo med slovesnim zasedanjem glavne skupščine idealno ozračje za sestanek zunanjih ministrov. Vsekakor pa pričakujejo, da bo igral Molotov zelo važno vlogo na zasedanju v San Franciscu.

Doslej je 26 zunanjih ministrov sprejelo vabilo za udeležbo. Zasedanje glavne skupščine pa ne bo imelo samo značaja proslave, temveč ima na dnevnem redu tudi redno delo. Glavna proslava bo 26. junija, na obletnico podpisa Listine Združenih narodov.

V diplomatskih krogih pa sodijo, da bo že pred San Franciscom prišlo po diplomatski poti do živahne izmenjave mnenj med zunanjimi ministri glede kraja in časa konference na najvišji ravni. Na splošno sodijo, da se bo konferenca stežka sestala pred začetkom avgusta. Kot glavni razlog za zakasnitev navajajo, da Eisenhower ne more zapustiti ZDA pred koncem zasedanja kongresa, ki se bo zavleklo do julija. Temu bi se dalo odpomoči edino z izbiro kakšnega ameriškega kraja, kar pa je treba izključiti. Največ verjetnosti za izbiro imajo Ženeva, Lausanne in Stockholm.

Eno izmed glavnih vprašanj v zvezi s konferenco štirih velikih, ki zanima zahodne kroge, so očitno glasovi o nevtralizicijah raznih vrst, predvsem pa o nevtralizaciji Nemčije.

Položaju Nemčije na bodoči konferenci velikih posveča na primer največjo pozornost ves današnji pariški tisk. Socialistični «Franc Tireur» se omejuje na ugotovitev, da se v Zahodni Nemčiji «kaže čedalje večje nasprotovanje nevtralizaciji dežele». Neodvisni socialistični «Combat» pravi, da bi «Nemčija, izločena iz NATO, toda dobro oborožena, morda lahko načelno proglasila svojo nevtralnost» in «iskala ravnotežje med Vzhodom in Zahodom». Dodaja pa: «Glavna utvara, ki bi jo zahodni trije lahko gojili, je ta, da bo mogoče Vzhodno Nemčijo vključiti v Zahodno Nemčijo, včlanjeno v NATO. Vsekakor je Moskvo mogoče pripraviti do tega, da pristane na nevtralizirano združitev. Toda s podpisom pariških sporazumov je Zahod dal Nemčiji možnost, da se sama pogaja za to ceno, in se odrekel možnosti, da ureja nemške zadeve na najboljši način, v svojem interesu in v interesu miru».

Glasilo francoske socialistične stranke «Le Populaire» pa omenja predvsem, da je «prva točka zahodnega programa v zahtevi, naj se v vsej Nemčiji izvedejo svobodne volitve in naj se na tej osnovi ustanovi vlada združene Nemčije. Tej vladi bo pripadala odločitev, ali naj sprejme nevtralnost ali ne. Do takrat pa je treba sovjetske predloge, kot vse prejšnje, imeti za navaden propagandistični manever». Radikalni list «Aurore» zahteva, naj tudi Adenauer sodeluje pri razgovorih štirih velikih, ker bodo govorili o usodi Nemčije. Navzočnost petega pri razgovorih, pravi list, «bi pomenila za zahodne ministre karto, ki je ne gre zanemarjati».

Glasilo KPF «Humanité» pa pravi, da je začetek izvajanja pariških sporazumov samo «poskus sabotiranja konference štirih» in dodaja, da je «poskus, da se kot pogoj za mirno koeksistenco zahteva sprememba političnega, gospodarskega in socialnega režima v ljudskih demokracijah, tako očitno obsojen na neuspeh, da ga je mogoče imeti samo za poskus, da se onemogoči mirna koeksistenca».

Moskovska «Izvestja» pa zatrjujejo danes, da je podpis avstrijske državne pogodbe «porušil kot grad iz kart zlagano propagando, da se hoče ZSSR polastiti vse Evrope». List dodaja: «Trditve ameriškega tiska, da je avstrijsko vprašanje poseben primer in da ne more služiti za zgled, očitno lete mimo cilja. V Evropi in drugod se preudarni del javnega mnenja čedalje pogosteje sprašuje, zakaj vendar ne bi bilo mogoče rešiti ostalih mednarodnih vprašanj, ko pa je bilo mogoče rešiti avstrijsko vprašanje v interesu avstrijskega ljudstva in evropske varnosti».

Kot poroča agencija TASS, je sovjetska vlada poslala Vrhovnemu sovjetu v ratifikacijo varšavske sporazume. Prezidij Vrhovnega sovjeta je poveril zunanjepolitičnima komisijama obeh zbornic nalogo, naj proučita sporazume in pripravita o tem poročilo.

Tudi madžarska vlada je danes odobrila varšavske sporazume in jih predložila narodni skupščini, ki se bo sestala v sredo.

Adenauerjeve priprave

BONN, 21. — Kancler Adenauer je imel danes dolg razgovor z voditeljem demokristjanske poslanske skupine Clemensom von Brentanom, s katerim je govoril o pripravah za konferenco zahodnonemških veleposlanikov v Parizu, Londonu in Washingtonu, ki bo prihodnji teden v Bonnu.

Obenem je Adenauer danes ponovno sprejel komisarja za nemško varnost Blanka in se z njim zadržal v dolgem razgovoru. Blanka sta spremljala bivša generala Heusinger in Speidel, navzoč pa je bil tudi državni podtajnik v uradu zveznega kancelarja Globke. Sklenili so, da bodo načrti zakonov o novačenju prostovoljcev pripravljeni do prihodnje seje vlade, tako da jih bo mogoče predložiti Bundestagu v diskusijo in odobritev že prihodnji teden. Za odobritev teh zakonov v parlamentu zadostuje navadna večina.

Avstrijska nevtralnost

DUNAJ, 21. — Vprašanje štiristranskega jamstva za avstrijsko nevtralnost in nedotakljivost avstrijskega ozemlja ni bilo rešeno s podpisom državne pogodbe, temveč se o njem nadaljujejo pogajanja po normalni diplomatski poti med petimi zainteresiranimi državami: Avstrijo, Francijo, Veliko Britanijo, ZDA in ZSSR.

V običajno dobro obveščenih dunajskih krogih sodijo, da bo rešitev dosežena v dveh fazah.

Najprej bo Avstrija, po ratifikaciji državne pogodbe v dunajskem parlamentu (verjetno v začetku avgusta), svobodno proglasila svojo nevtralnost in izjavila, da jo je pripravljena braniti z vsemi sredstvi. V obliki resolucije ki jo bo izglasoval parlament, se bo Avstrija obvezala, da ne bo pristopila k nobeni vojaški zvezi in da ne bo dovolila ustanavljanja tujih vojaških oporišč na svojem ozemlju. Na zahtevo parlamenta bo nato avstrijska vlada obvestila o tem sklepu vse države, s katerimi ima diplomatske stike.

Ko bo tako Avstrija najprej sama proglasila svojo nevtralnost, bodo velesile proučile, kakšne ukrepe bi bilo treba podvzeti za priznanje in spoštovanje te nevtralnosti, pa tudi, da se brez vsakršnih pogojev podpre avstrijska prošnja za sprejem v OZN. Vsekakor pa zaenkrat še ni soglasja med velesilami o točnem načinu in obliki jamstev za avstrijsko nevtralnost in nedotakljivost.

Številne aretacije v Južnem Vietnamu

SAJGON, 21. — Južnovietnamska vlada javlja, da bodo tri generale in enega polkovnika postavili pred sodišče zaradi izdajstva ali dezertiranja. Obtoženci so general Ngujen Van Vi, bivši glavni inšpektor južnovietnamskih oboroženih sil, ki je obtožen, da je hujskal na državni udar od 1. maja, polkovnik Ngujen Tujen, bivši poveljnik cesarjeve garde, ki je obtožen, da je sodeloval pri tem državnem udaru, general Le Van Vien, voditelj sekte Binh Xujen, ki je obtožen izdajstva, ter general Ngujen Van Tanh, ki se je pridružil generalu Van Vienu. Poleg tega bodo postavili pred sodišče številne druge osebe, ki jih obtožujejo napada na notranjo državno varnost.

Minister za socialno akcijo je danes objavil podatke o izgubah med boji, ki so bili v Sajgonu od 28. aprila do 8. maja. Bilo je 215 mrtvih, 1500 ranjenih, 8000 hiš uničenih, 35.000 ljudi je brez strehe. Med civilisti je bilo 60 mrtvih in 600 ranjenih. To so le približni podatki, ker niso všteti žrtve zaradi požara, ki je uničil skoraj milijon kvadratnih metrov sajgonskega predmestja Solon.

«Revolucionarni odbor» pa je medtem poslal brzojavke predsedniku francoske republike, predsedniku francoske vlade, predsednikoma francoske narodne skupščine in republiškega sveta, ameriškemu predsedniku Eisenhowerju, predsednikom ameriškega kongresa ter vladam 41 drugih držav, v katerih med drugim izjavlja, da je sklep o odstavitvi Bao Daja in o podpiranju Diema «sprejelo vietnamsko ljudstvo, zato da se dežela pripravi, da se bo lahko učinkovito borila proti komunizmu v Jugovzhodni Aziji».

Nato je rečeno v brzojavkah, da ne bo priznan noben mednarodni akt o Južnem Vietnamu, pri katerem ne bodo sodelovali južnovietnamski predstavniki.

Italijanski industrijci v Beogradu

BEOGRAD, 21. — Danes je prispela v Beograd skupina šestih italijanskih zastopnikov strojne industrije. Italijanski industrijci so obiskali tovarno kmetijskih strojev **«Zmaj»** in tovarno traktorjev v Zemunu. V ponedeljek se bodo italijanski industrijci sestali z zastopniki jugoslovanskih podjetij in se razgovarjali o možnosti sodelovanja italijanske in jugoslovanske strojne industrije. Pred prihodom v Beograd so italijanski industrijci obiskali Ljubljano in Zagreb.

TOKIO, 21. — Japonski ministrski predsednik Hatojama je izjavil, da se namerava umakniti, «potem ko bo rešil nekatera važna vprašanja»,

Vedno pogostejši neredi v francoski Severni Afriki

Nove človeške žrtve pri spopadih v Alžiru in Maroku - Guverner Soustelle priznava resnost položaja - Ekstremni francoski priseljenci hočejo preprečiti sporazum o notranji avtonomiji Tunizije

PARIZ, 21. Resnost položaja v Alžiru je danes priznal tudi guverner Soustelle, ki se je vrnil v Alžir s potovanja na področju Constantine. Izjavil je, da se «v nekaterih področjih vodi močna akcija upornikov» in da se boji ponavljajo skoro vsako noč. Dodal je, da je v velikem delu departmaja Costantine delovanje upornikov zelo razširjeno in da prihaja tudi do rekrutacije v njihove vrste, zaradi česar je položaj zaskrbljujoč.

Soustelle poudarja, da je potrebno vzpostaviti red, ter je izjavil, da so ojačenja, ki so bila poslana, nezadostna. Pripomnil je, da bodo proti upornikom nastopali brez usmiljenja.

«Priznati je treba, je nadaljeval Soustelle, da sta področji gorovja Aures in Constantine slabo upravljani. Neki okraj s 40 tisoč prebivalci ima enega samega upravitelja, njegovega namestnika in nekaj šolskih učiteljev.»

Prav tako se izgredi ponavljajo v Maroku. V zadnjih 48 urah so bili v številnih krajih incidenti. Pri spopadih sta bila med varnostnimi silami dva mrtva in štirje ranjeni. Akcija upornikov se je približala samemu mestu Alžiru, kjer so skupine podrle več telefonskih drogov. Policijske sile so aretirale okoli 300 ljudi.

Tudi v Maroku so se preteklo noč izgredi in spopadi ponovili. Pri spopadih in napadih so bile štiri osebe ubite 18 pa ranjenih.

Vsi ti neredi so nedvomno do neke mere tudi posledica poostrene kampanje ekstremnih francoskih priseljencev v Tuniziji proti francosko-tuniškim sporazumom. Pogajanja o tunizijski avtonomiji, ki so bila aprila prekinjena s sporazumom, ki določa notranjo avtonomijo Tunizije, se sedaj v Parizu nadaljujejo. Francoski priseljenci so uspeli ustvariti napeto ozračje tako v Tuniziji, kakor tudi v Alžiru in Maroku, kar neugodno vpliva na nadaljevanje pogajanj.

Na drugi strani pa je tudi del Tunizijcev «Starega Destura» in del «Novega Destura» nezadovoljen s sedanjo vsebino sporazuma. Tako vodijo francoski priseljenci borbo proti francoski vladi, pristaši «Starega Destura» pa proti tunizijski vladi in voditelju Neodestura Burgibi. Tudi glavni tajnik Neodestura Salah Ben Jusef je znova napadel francosko-tunizijske sporazume in izjavil, da ne smejo biti podpisani, češ da «bo tuniško ljudstvo preprečilo njih izvajanje». Opazovalci so mnenja, da to še ne pomeni dokončnega razdora med njim in Burgibo, ki sporazume, pri katerih je tudi sodeloval, odobrava in bi želel, da bi se začeli čimprej izvajati. Nekateri so mnenja, da bo skušal Ben Jusef doseči s svojo akcijo še več koristi za Tunizijo in da bo konec koncev na sporazum pristal.

Aretacije v Argentini

BUENOS AIRES, 21. — List «Democracia» piše, da je argentinska policija odkrila «obširno klerikalno zločinsko zaroto». Danes zjutraj so aretirali več zarotnikov, med katerimi so «duhovniki, katoliški civilisti in druge osebe, ki so zapletene v to prevratno kampanjo».

List dodaja, da ni še znano, koliko ljudi je bilo aretiranih, pripominja pa, da so vsi aretirani člani katoliške akcije.

Šef argentinske policije pa je nocoj sporočil, da so včeraj aretirali 12 oseb, od katerih enega duhovnika, ker so širili odprto pismo predsedniku Peronu. Dodal je, da bodo proti njim uvedli sodni postopek «zaradi pomanjkanja spoštovanja» do državnega poglavarja.

DEBELOKOŽCI

Resnično odkritosrčno in iskreno obžalujemo, da nam v včerajšnji «Unità» niso znali ali hoteli ali pa mogli odgovoriti drugače na predvčerajšnji članek — «Potreben napor» kot z zaključkom: «Hoteli smo torej povedati, da ne vidimo, da bi se ta objektivni položaj spremenil ...», potem ko se prej ponovno vprašajo: «Kaj naj bi se torej normaliziralo?» in «Kaj imamo popravljati? ...»

Resnično je potrebna za takšne trditve in vprašanja močno debela koža, zlasti spričo lastnih čitateljev, od katerih prav gotovo ne morejo zahtevati, da bi pozabili vse, kar so morali v istem in v njemu sorodnih listih sedem let iz dneva v dan in iz tedna v teden čitati. Pustimo ob strani dejstvo, da so uredniki teh listov odstranili iz svojega slovarja vse one psovke o izdajalcih, titlerjih, gestapovcih, fašistih, špijonih itd. (to spada menda med one «napake», o katerih so zadnje mesece nekajkrat pisali), ki so bile vendarle izraz bistva nekega bivšega položaja, sicer ne bi mogle ali vsaj smele biti opravičene. (Te psovke so bile na primer v nedavnem govoru maršala Žukova celo zamenjane z izrazi «hrabri partizani pod vodstvom maršala Tita», (partizani, med katere se štejemo tudi mi). Če vzamemo torej na primer le stavek iz istega članka včerajšnje «Unità», lahko preberemo: «Strinjamo se torej (danes, op. ur.) s člankom «Pravde» in s Hruščevom ...» Mar se v tem članku «Pravde» ne trdi, da je «dejstvo, da v Jugoslaviji prevladuje družbena lastnina nad glavnimi sredstvi proizvodnje, da je dejstvo, da je vladajoči razred v Jugoslaviji delavski razred in delovni kmetje . . »?

V istem članku «Unità», v katerem trdite, da se ni nič spremenilo, trdite torej hkrati, da ti dve — najbrž precej važni in bistveni — dejstvi priznavate! Kaj pa ste še pred kratkim pisali in iz dneva v dan ponavljali? Pisali in trdili ste, da je v Jugoslaviji ne samo kapitalizem, ampak celo fašizem! Da ni na oblasti delavski razred z delovnimi kmeti, ampak da so na oblasti fašistični izdajalci, a v najboljšem primeru kulaki. Prehod k delavskemu samoupravljanju pa ste svojim čitateljem tolmačili kot izdajstvo revolucije, kot prevaro delavskih množic, kot upostavljanje kapitalizma najslabše vrste itd. itd. Nas v Trstu pa ste sedem let označevali za agente teh in takih izdajalcev, kulakov, gestapovcev, fašistov, krvnikov, hlapcev ameriškega imperializma, vojnih hujskačev (se spomnite karikatur, ki ste jih objavljali v svoj[illegible] li po tržaških zidovih?!). Skratka: zmerjali ste nas z agenti tiste izdajalske klike, ki je delovno ljudstvo v Jugoslaviji že pognala v nesrečo, sedaj pa hoče s pomočjo nas storiti isto tudi z delovnim ljudstvom Trsta, ter da je sreča, velika sreča, da je v Trstu še kak Vidali, ki je to preprečil itd itd.

A danes? Danes trdite s «Pravdo», da v Jugoslaviji prevladuje družbena lastnina (kar je osnovna značilnost socializma), da so na oblasti delavci in delovni kmetje in — logično — zato tudi priznavate, da so Tito, Kardelj, Ranković in drugi jugoslovanski voditelji (fašistična in izdajalska klika ste jih še nedavno psovali) voditelji prav teh [illegible] ki to družbeno lastnino upravljajo! In logično: ali smo mi zdaj agenti in cigavi? Ali moremo potem takem imeti namen, spravljati v nesrečo tržaške delavce in kmete?..

Tako! Toda vi trdite, da se ni nič spremenilo, in še celo, da se ni bistveno nič spremenilo . . .

A celo glasilo iste KP — «Delo» — je istega dne (včeraj!) zapisalo: «Skalitev normalnih zvez med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo v bližnji preteklosti je samo koristila sovražnikom miru in obeh držav. To ponavljamo danes tudi mi». Posebno zadnji stavek je zelo na mestu: danes! Da, danes — za razliko od včeraj! — ponavljate to tudi vi! Kajti še predvčerajšnjim tega niste trdili! Toda glej: kljub temu — pravi «Unità» — se ni nič spremenilo in vi nimate kaj popravljati . . .

Glede normalizacije pa naj si uredniki «Unità», ki sedijo za isto mizo z uredniki «Dela», ogledajo, kaj so slednji zapisali komaj v svoji predzadnji številki! Tam bodo v zadnjih odstavkih sicer neslavnega članka «Kam plovejo?» našli črno na belem zapisano, da vprašanje normalizacije v Trstu (ponavljamo: v Trstu!) obstaja, in nas celo dolžijo, da smo mi tisti, ki «nosimo odgovornost za otežitev procesa te normalizacije». Torej: Ali so uredniki glasil KP zadnji dogodki tako prizadeli, da «ne ve več levica kaj dela desnica», ali pa je vmes samo kakšen trmasti in trdoglavi debelokožec, ki so ga dogodki pogazili? Ali pa jih je morda več?

ODREZEK NAGRADNEGA ŽREBANJA ŠT. 7

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, NEDELJA 22. maja
Helena, Boža
Sonce vzide ob 4.28 in zatone ob 19.36. Dolžina dneva 15.08. Luna vzide ob 4.35 in zatone ob 20.43.
Jutri, PONEDELJEK 23. maja
Deziderij, Milorad

ŠOLNIKOM V BORBI NAŠ POZDRAV!

Zvezni odbor strokovnih organizacij nameščencev slovenskih šol na Tržaškem je včeraj takoj pristopil k izvajanju sklepov, ki so bili soglasno sprejeti na zborovanju slovenskih šolnikov v petek, 20. t. m. Zvedeli smo, da so predstavniki Zveznega odbora že včeraj navezali stike s raznimi predstavniki slovenskih političnih skupin ter jih seznanili s svojimi sklepi, predvsem s sklepom o napovedi enodnevne protestne stavke 26. t. m. Prav tako smo izvedeli, da so predstavniki slovenskih političnih skupin zagotovili Zveznemu odboru vso svojo solidarnost in aktivno podporo v borbi za koristi slovenskega šolstva, ki ni le borba slovenskih šolnikov pač pa je borba vsakega zavednega Slovenca na Tržaškem.

* * *

Vest o napovedi enodnevne stavke vseh slovenskih šolnikov na Tržaškem v znak protesta zaradi neizvajanja londonskega sporazuma v zvezi z vprašanji slovenskega šolstva, je med vso slovensko javnostjo na Tržaškem naletela na velik odmev.

Poseg po skrajnih sredstvih za obrambo interesov našega šolstva za našo javnost ni bil nepričakovan. Vse slovensko prebivalstvo na Tržaškem že 10 let aktivno spremlja borbo za slovensko šolo, ki je zrasla iz ruševin fašističnega divjanja in za ceno velikih krvavih žrtev našega osvobodilnega boja. Slovenskih šol na Tržaškem niso obnovili dekreti in odredbe, obnovilo jih je slovensko ljudstvo. Zato so naše šole naša bistvena narodna lastnina in kot take imajo že po osnovnih človečanskih zakonih pravico do zakonitega obstoja, neoviranega razvoja in do popolne enakopravnosti. Toda s slovensko šolo na Tržaškem in na ozemlju Italije sploh, na katerem še vedno velja zloglasna fašistična Gentilijeva šolska reforma, po kateri slovenske šole sploh ne obstajajo, žal ni tako. Vse od svoje spontane obnovitve do danes je slovenska šola ostala v podrejenem položaju, ostala je dejansko neuzakonjena in kot taka brezpravna. Vsa njena pravna osnova je v ukazu ZVU št. 18, ki je sicer predvideval dodatne zakonske predpise za podrobnejšo organsko ureditev slovenskega šolstva, o katerih pa do danes ni ne duha ne sluha.

Posledica te dejanske neuzakonjenosti je, da je naša šola že od vsega začetka podvržena vsestranskim diskriminacijam, ki se odražajo tako v neurejenem, nestalnem in zapostavljenem položaju slovenskih šolnikov, v ukinjanju slovenskih razredov, v neupoštevanju želja in dokumentiranih potreb po otvoritvi novih otroških vrtcev in šol v mestu in v okolici itd., da seveda niti ne govorimo o neprestani sovražni gonji zagrizenih šovinističnih krogov. V borbi proti vsemu temu se je naše direktno prizadeto prebivalstvo aktivno angažiralo s kolektivnimi intervencijami pri pristojnih oblasteh, s podpisovanjem in vlaganjem neštetih prošenj in interpelacij. Aktivno so v tej borbi angažirane vse slovenske politične skupine, občinski svetovalci in seveda vse strokovne organizacije slovenskih šolnikov in le z največjimi napori je bilo mogoče doseči, da naše šolstvo ni spričo koncentričnega napada nanj zadobilo hujših udarcev.

Zaradi tega je vsa naša javnost z zadovoljstvom sprejela londonski sporazum, ki s svojimi določbami zagotavlja tudi slovenskemu šolstvu boljše čase. Italijanska vlada se je sporazumno namreč obvezala, da bo takoj izdala vse razumne ukrepe za dokončno stalno ureditev slovenske šole, za soudeležbo Slovencev pri višji šolski upravi, za ureditev stalnosti uslužbencev slovenskih šol itd. Toda od podpisa sporazuma mineva sedaj že sedmi mesec, položaj slovenskega šolstva pa se ni v ničemer izboljšal. Na vse zahteve naše javnosti in šolnikov ima oblast gluha ušesa, s slovenskimi šolami in šolniki se še vedno ravna kot z manjvrednimi ustanovami in državljani, ne priznava se jim istih pravic in enaki pravni in ekonomski položaj kot ga imajo italijanske šole in šolniki, čeprav jim je taka izenačenost po zakonu in še posebej po posebnih sporazumih zajamčena.

Za slovenske šole je londonski sporazum ostal mrtva črka in če se je kaj spremenilo, se je spremenilo kvečjemu na slabše, kar je prišlo do izraza ob nedavni reorganizaciji šolskih organov pri komisariatu.

Po vsem tem ni nič čudnega, če je mera potrpežljivosti dopolnjena in če je padla odločitev seči po skrajnih sredstvih, da se vprašanje slovenskega šolstva vendarle premakne z mrtve točke.

Na zasedanju šolnikov pretekli petek je nekdo dejal, da so to zgodovinski trenutki za slovensko šolo na Tržaškem. In prav je dejal.

V tem zgodovinskem trenutku je potrebna enotnost vsega našega prebivalstva, potrebna je soglasnost vseh nameščencev slovenskih šol in vseh slovenskih političnih skupin. Taka enotnost bo najlepši in najbolj učinkovit izraz solidarnosti s slovenskimi šolniki, katerim gre v tej odločni borbi naš pozdrav.

Ugoden sporazum za delavce SELAD

Sindikat gradbenih delavcev Delavske zveze je po daljših pogajanjih dosegel, da je dalo ravnateljstvo javnih del vladnega generalnega komisariata navodila, da se tudi delavcem SELAD prizna pravica do plače ob državnih praznikih, to je 25. aprila, 1. maja, 2. junija in 4. novembra. Te praznike bodo plačali tudi tistim delavcem, ki so odsotni zaradi bolezni ali nezgod.

POMEMBEN JUBILEJ IZ NAŠE NARODNE ZGODOVINE NA TRŽAŠKEM

5. JUNIJA BO V LONJERJU proslava 150-letnice katinarske šole

Na proslavo se marljivo pripravljajo vaščani, številni pevski zbori in folklorne skupine - Nekaj podatkov iz zgodovine slovenskega šolstva

5. junija letos bo v Lonjerju slavnostna proslava 150-letnice ustanovitve slovenske šole na Katinari. Prebivalci katinarskega šolskega okoliša, ki obsega Lonjer, Katinaro, Sv. M. Magdaleno Spodnjo in Rocol, se na to pomembno proslavo že z vso vnemo pripravljajo, da z njo čim dostojneje proslavijo ta, v zgodovini tržaških Slovencev nadvse pomemben dogodek. Poleg domačega pevskega zbora Lonjer-Katinara bodo nastopili tudi zbori okoliških vasi, folklorne skupine in šolski otroci, tako da bo to istočasno največja letošnja kulturna prireditev v Lonjerju.

Naši čitatelji se bodo prav gotovo spomnili, da bi ta proslava morala biti sicer že lani, da pa so jo takrat dozorevajoči dogodki preprečili. Medtem se je seveda pri nas marsikaj spremenilo in imajo v novem položaju na našem področju take proslave samo še večji in globlji pomen.

Šola na Katinari sicer ni bila prva in so pred njo obstajale že nekatere druge slovenske šole. Tudi popolnoma točna letnica njene ustanovitve ni povsem ugotovljena. Profesor in knjižničar liceja v Ljubljani Girolamo Co. Agapiti navaja v svojem opisu Trsta in okolice iz l. 1924 v poglavju o šolskih ustanovah, da je bila šola na Opčinah ustanovljena l. 1805 in okrog tega leta tudi šoli na Katinari in v Bazovici. Ferdo Kleinmayer pa citira v svojem članku «Ljudsko šolstvo tržaške okolice v svojih početkih» (objavljenem v Poljudno-znanstvenem zborniku iz l. 1928) ravnatelja ljudske šole v starem mestu v Trstu F. Marinaza, po katerem je bila šola na Katinari ustanovljena l. 1804. Končno imamo na razpolago še izpisek iz arhivov tržaške škofije, ki pravi, da je bila šola na Katinari ustanovljena 30. nov. 1803 in da je bil pouk na njej 22. dec. istega leta poverjen katinarskemu kuratu. Dodatni viri pa pravijo, da se je takrat začel pravzaprav le pouk nauka.

Na osnovi vseh teh podatkov je torej skoraj povsem gotovo, da je rojstno leto katinarske šole 1804 in da potemtakem slavimo letos 151. obletnico.

Toda to je seveda postransko. Važno je, da se je na skoraj vsem področju neposredne tržaške okolice (dejansko v sedanjih neposrednih predmestjih) že pred 150 leti vršil šolski pouk izključno v slovenščini in da je bil na teh šolah od l. 1848 dalje tudi uradni jezik slovenski kar pomeni, da so šole predloževale uradne spise višjim šolskim oblastem v slovenščini. To je bilo za takratne oblasti popolnoma naravno, saj je na pr. 28. avgusta l. 1849 naročil šolski nadzornik okoliškim učiteljem, naj predložijo uradne spise v slovenskem jeziku, češ da «je to samo po sebi umevno, ko so pač šole tega okrožja slovenske in njihov učni jezik slovenski». Iz iste dobe izvirata tudi dva razpisa za učiteljski službi na ljudski šoli v starem mestu in v Ul. Acquedotto, v katerih se od konkurenta poleg italijanščine in nemščine zahteva tudi obvladanje slovenščine.

Poleg teh obstajajo tudi številni dokumenti, ki nazorno pričajo o bujni rasti slovenske šole v najbližji mestni okolici, kar je istočasno najboljši dokaz visoke kulturne zavesti našega naroda na Tržaškem. V naših šolah so se vzgajali in iz njih so izhajali mladi intelektualci, ki so igrali v naši narodni preteklosti najvidnejšo narodno-budilno vlogo. Slovenske šole so zato tiste, katerim se imamo v največji meri zahvaliti, da se je na našem ozemlju vse do danes ohranil tako ponosen narodni duh, katerega ni moglo streti niti najbolj črno nasilje fašistične dobe, kar jih je kdaj koli doživljal kakšen narod.

Ko danes slavimo in praznujemo pomembne obletnice ustanovitve prvih slovenskih šol na Tržaškem, nam mora biti pred očmi prav to dejstvo, da bomo toliko bolj znali ceniti našo šolo sedaj, ko smo jo obnovili za ceno krvavih žrtev in ko moramo v borbi za njen obstoj in njeno zakonito priznanje žal še vedno vlagati velike napore.

Danes zborovanje o «integralni prosti coni»

Kot smo že poročali, bo danes ob 9.30. uri v dvorani Kina ob morju zborovanje o «integralni prosti coni», ki ga sklicuje Zveza pristaniških delavcev Delavske zveze (CGIL). Na zborovanje so povabili predstavnike delavcev, gospodarskih ustanov in organizacij, predstavnike odbora za prosto cono, župane področja in druge osebnosti, ki se ukvarjajo s tem vprašanjem.

IZGUBLJENO

Zlata broška-zaponka, ki je bila izgubljena v petek pri predstavi SNG v Avditoriju, je lastniku na razpolago na sedežu SPZ v Ul. Roma 15-II.

○ Občina obvešča, da bo od 25. t. m. dalje zaradi cestnih del zaprta za promet Ul. Cartaccio v odseku med Ul. Bazzoni in Ul. Daurant.

UKAZ GENERALNEGA VLADNEGA KOMISARJA ŠT. 159

Po 30. juniju t.l. se bodo pričeli izvajati prisilni izgoni iz stanovanj

Ukaz določa tudi pogoje, v katerih se lahko izgon izvrši - Ukaz bo hudo prizadel številne revne družine tem bolj, ker vlada še vedno velika stanovanjska kriza

Generalni vladni komisar je podpisal ukaz št. 159, s katerim se ureja vprašanje izgonov iz stanovanj. Drugi člen omenjenega ukaza določa, da se podaljša izvršitev roka za izvedbo sodnih izgonov do 30. junija 1955, medtem ko določa tretji člen ukaza, da se bodo od 30. junija sodni izgoni lahko pričeli izvrševati.

Vendar določa omenjeni člen, da se bo sodni izgon lahko izvršil samo v točno določenih pogojih. Lastnik stanovanja mora tako imeti v rokah razsodbo o sodnem izgonu in mora vložiti pri pretorju vlogo za izvršitev sodnega izgona. Pretor v tem primeru zasliši obe stranki in določi datum izgona. Pri tem pa mora pretor upoštevati predvsem, če bo dobil najemnik stanovanja drugo stanovanje ali zadovoljivo namestitev. Poleg tega mora pretor upoštevati tudi dejanski stanovanjski položaj obeh strank in različne pomembne vzroke, zaradi katerih lahko ne odobri izvršitve izgona.

Člen št. 3 tudi določa, da veljajo ta pravila tudi za stanovalce ljudskih hiš, za stanovalce hiš državnih ustanov in hiš sličnih ustanov.

Posebna komisija, ustanovljena že 28. julija 1952, pa bo na osnovi četrtega člena ukaza proučila vsak posamezni primer, določala zasilna zatočišča in izrekala na zahtevo pretorja svoje mnenje o dejanskem stanovanjskem stanju prisilno izgnanih.

Novi ukaz št. 159 vladnega komisariata je ugodnejši od strogega izvajanja sodnih izgonov, saj določa vrsto upravičenih razlogov in okoliščin za izvedbo sodnih izgonov. Vendar pa bo tudi ta ukaz težko prizadel številne najrevnejše tržaške družine, ki se bodo po 30. juniju znašle v zasilnih stanovanjskih barakah, v silosu ali v paviljonih velesejma. Ukaz namreč določa uveljavitev izgonov v času, ko v Trstu stanovanjska kriza še zdaleč ni rešena in ko komisariat predvideva zgraditev okrog 2.000 stanovanj v dveh letih. Zaradi tega bi mnogo bolje rešili to vprašanje, če bi podaljšali rok sodnih izgonov za daljšo dobo, dokler ne bi bila zgrajena obljubljena stanovanja in tako vsaj za silo rešena stanovanjska kriza.

Kongres trgovcev Italije

V prostorih trgovinske zbornice so včeraj otvorili kongres trgovcev Italije, kateremu prisostvuje okrog 120 delegatov. Otvoritvene govore so imeli predsednik združenja Togni, tržaški župan in predsednik združenja voditeljev trgovin Negri.

Popoldne ob 15.30 je kongres nadaljeval z delom.

Zasedanje sveta Delavske zveze

20. t. m. se je sestal glavni svet Delavske zveze, ki je po obravnavanju raznih vprašanj izdal tudi resolucijo, katero na kratko povzemamo.

Glavni svet je proučil položaj, ki je nastal v podjetjih s sistematično kršitvijo sindikalnih svoboščin in delavskih pravic sploh. Proti kršitvam teh pravic, odpuščanju delavcev, represalijam, izsiljevanju z odpusti, strokovni deklasaciji, samovoljnemu vsiljevanju tarif akordnih dodatkov, protistavkovnim nagradam, paternalizmu, omejevanju pravic in delovanju tovarniških odborov ter sploh proti protidelavskim ukrepom, kakršne je izvedlo ravnateljstvo CRDA, se morajo združiti vsi delavci in enotno nastopiti.

Delavci morajo zahtevati uresničenje pravic, ki jih jamčijo Memorandum, ustava, zakoni in delovne pogodbe ter se upirati proti zlorabam in vsem poskusom omejevanja svoboščin in poniževanja njihovega človeškega dostojanstva. Delavci se morajo tudi zavedati, da je napad delodajalcev na njihove pravice hkrati napad na tržaško gospodarstvo sploh, saj so monopolitični krogi tudi hudi nasprotniki proste cone, okrepitve prometa v tržaškem pristanišču in vsakega napredka. Zato morajo delavci svojo borbo v obrambo sindikalnih pravic in demokratičnih svoboščin v tovarnah povezati z borbo za rešitev nerešenih vprašanj tržaškega gospodarstva.

Včeraj ukinjeni izredni prekvalifikacijski tečaji

Včeraj so pristojne oblasti zaprle prekvalificirane tečaje, ki so jih odprli novembra lani za pobijanje brezposelnosti in blažitev krize, ki je nastala ob odpustu okoli 4000 delavcev in nameščencev angloameriških vojaških sil. Razumljivo je sicer, da tako izredni tečaji ne morejo trajati v nedogled, toda slabe razmere, zaradi katerih so jih ustanovili, še vedno trajajo in bi jih morali zato ohraniti. Z ukinitvijo teh tečajev bo ostalo brez dela okoli 1.100 delavcev, ki so večinoma družinski glavarji.

Pomagali niso torej vsi protesti na uradu za delo in pri dr. Palamari. Vsem delavcem so že včeraj vrnili delavske knjižice in nimajo zato nobenega upanja, da se oblasti premislijo. Proti ukinitvi tečajev je protestirala tudi Delavska zveza, ki je obenem izrazila svoje nezadovoljstvo, ker ni hotel dr. Palamara sprejeti njenih zastopnikov in razpravljati z njimi o tem vprašanju. Delavska zveza je v svojem protestu tudi poudarila, da imajo delavci prekvalifikacijskih tečajev enako pravico, biti sindikalno zastopani kakor vsi ostali delavci.

Podrl je žensko in se peljal naprej

Okoli 9.30 je 78-letna Caterina Desardo por. Pitacco iz Ul. Monte Cengio hotela prekoračiti Ulico F. Severo in je zato stopila s pločnika. Prav tedaj pa je privozil mimo z motorjem neki možakar, ki je zavil na stran in kljub temu, da je žensko le dregnil, je zadostovalo, da je padla na tla, je nemoteno nadaljeval vožnjo proti Ul. Marconi.

Pitaccovo so morali odpeljati v bolnišnico, kjer so jo sprejeli s prognozo okrevanja v nekaj tednih na ortopedskem oddelku.

Nekateri očividci pa so si zapomnili številko evidenčne tablice skuterja in so o zadevi obvestili patruljo karabinjerjev, ki so začeli iskati povzročitelja nezgode. Moža so hoteli izslediti tudi agenti prometne policije, vendar se je sam oglasil na poveljstvu in se predstavil za 36-letnega Duilija Zulianija iz Pendice Školjeta ter obrazložil, da je on podrl Pitaccovo vendar se nezgode ni zavedel, zaradi česar je nadaljeval pot. Zuliana so prijavili sodišču zaradi povzročitve telesnih poškodb in ga izpustili na začasno svobodo.

Jutri zvečer ob 19. uri bodo na Foro Ulpiano odprli atomsko razstavo, ki si jo bodo Tržačani lahko ogledali vse do 2. junija med 9. in 13. ter med 15. in 22. uro. Razstavo prireja ameriška informacijska služba.

Namen razstave je prikazati uporabo atomske energije v miroljubne namene, kar bodo dokumentirali številni poskusi, ki so jih doslej napravili v Kanadi, Švici, Belgiji, Nemčiji, Italiji, na Holandskem, Norveškem, Švedskem, v Argentini, Braziliji, Avstraliji, Indiji in Mehiki. Razstava bo na posebnih vozilih, ki jih vidite na sliki in ki merijo v dolžino 14 metrov, ko pa stranice odprejo, lahko okoli vsakega vozila pridobijo 49 kv. m razstavnega prostora.

USPEŠNO NADALJEVANJE STAVKE V LADJEDELNICI

Solidarnost vseh delavcev CRDA s stavkajočimi varilci v Sv. Marku

Poskus ravnateljstva da s suspenzijo večjega števila drugih delavcev zaseje med delavce razkol - Zaostritev stavke poldržavnih nameščencev

Včeraj se je nadaljevala stavka varilcev v ladjedelnici Sv. Marka. Zaradi stavke varilcev je ravnateljstvo ladjedelnice suspendiralo več desetin drugih delavcev, češ da so ostali brez posla, ker je njihovo delo povezano z delom varilcev. Zdi se, da za te suspendirane delavce ne bodo veljali pogoji sporazuma, ki veljajo za delavce, ki so bili suspendirani lani, ko je zmanjkalo dela. Ta sporazum je namreč še precej ugoden, saj dobivajo redno suspendirani delavci 43 ur mezde na teden.

Stavke pa so oproščeni varilci v Tovarni strojev, ker opravljajo drugačno delo in dobivajo tudi različne prejemke. Jutri bodo na sedežu Zveze industrijcev razpravljali o sporu v zvezi z varilci. Hkrati pa bodo razpravljali tudi o svarilnih pismih, ki jih je ravnateljstvo CRDA poslalo delavcem ladjedelnice Sv. Marka, ki niso opravljali nadur, dokler ni Delavska zveza podpisala zadnjega sporazuma.

Jutri ob 9. dopoldne pa bo na sedežu Delavske zveze v Ul. Zonta 2 tudi skupščina vseh varilcev Sv. Marka in delavcev, ki so bili suspendirani zaradi njihove stavke. V torek ob 19.30 bo sestanek plenuma kovinarjev, na katerem bo tajnik Tominez govoril o sedanjih borbah delavcev, o stavki varilcev in o tem, kako so ostali delavci pokazali solidarnost z njimi. Solidarnost z varilci je izrazil tudi glavni svet Delavske zveze, ki je 20. t. m. imel svoje zasedanje.

S stavko varilcev se strinjajo vsi delavci CRDA, ki ne bodo nasedali poskusom ravnateljstva, da bi jih razdvojilo s suspenzijo drugih delavcev ter jih tako nahujskalo proti varilcem. Vse delavce je suspenzija določenega števila delavcev Sv. Marka še bolj razburila in so zato še bolj odločeni, podpreti varilce v njihovem pravičnem boju.

Tudi včeraj se je nadaljevala stavka poldržavnih nameščencev, ki se je celo zaostrila, ker so začeli stavkati tudi uslužbenci sanatorijev INAM. V Rimu so sicer pristojna ministrstva skušala rešiti spor s polovičnimi ukrepi, ki bi lahko zadovoljili le majhen del uslužbencev, za ostale pa bi pomenili le odlaganje korenite rešitve spornih vprašanj. Zaradi tega so vsi sindikati poldržavnih uslužbencev sklenili, da bodo nadaljevali stavko, ki traja pri INAM že od 2. maja.

* * *

Tudi spor med profesorji srednjih sol in ministrstvom za prosveto se še ni razčistil. Tajnik tržaškega sindikata profesorjev prof. Cumbat, ki je bil na zasedanju osrednjega sindikata v Rimu, se je vrnil v Trst s slabimi novicami, ki nič ne kažejo na poravnavo spora. Vlada je namreč ponudila profesorjem le neznatne poviške, tako da bi nad 80 odstotkov profesorjev dobilo komaj 3.000 lir poviška na mesec. Pogajanja se nadaljujejo, v ponedeljek pa se bo videlo, ali bodo sploh dosegla kak rezultat, ali pa bodo profesorji že tretjič stopili v stavko in s tem tudi odložili redovanje in razne izpite.

MESEC PRED OTVORITVIJO TRŽAŠKEGA VELESEJMA

Osem držav udeleženih z uradnimi razstavami

Jugoslavija bo tudi letos sodelovala pri razstavi lesa - Prvič udeležena podjetja s Koprskega

Osem držav bo uradno sodelovalo na letošnjem sedmem mednarodnem tržaškem velesejmu, ki se bo začel 19. junija. Jugoslavija, Avstrija, Madžarska in Nemčija spadajo v vrsto držav neposrednega zaledja, medtem ko Sirija, Libanon, Jordan in Grčija predstavljajo najvažnejše prekomorske kliente tržaškega pristanišča, saj je Sredozemlje zastopano v tržaškem prometu s 36 odstotki.

Jugoslavija bo tudi letos sodelovala na mednarodni razstavi lesa in so s to uradno vestjo odpadli vsi dvomi, da se te razstave letos Jugoslavija ne bo udeležila. Jugoslovansko razstavo lesa, ki bo v paviljonu «F», bo organiziralo podjetje «Export-drvo» iz Zagreba v sodelovanju s podjetjem «Slovenija les» iz Ljubljane. Zanimivo novost jugoslovanske kolektivne razstave, ki bo na istem prostoru v Palači narodov, kot je bila pretekla leta, bodo letos predstavljali izdelki znanega industrijskega podjetja «Rade Končar». Na dober sprejem bodo pa prav gotovo naletela tudi podjetja iz Kopra in Buj, ki bodo letos prvič na tržaškem velesejmu ne samo razstavljala, temveč tudi v posebnem kiosku prodajala na drobno znana tipična istrska vina in druge dobrote.

Poleg uradnih razstav tujih držav bodo zastopane seveda tudi številne druge države s svojimi tipičnimi proizvodi. Uprava velesejma sicer še nima dokončnih podatkov, vendar se računa, da bo znašalo skupno število tujih držav zastopanih na velesejmu 23. Po vsej verjetnosti bo to število tudi letos nekoliko nižje, kot je bilo 1951. in 1952. leta, ker južnoameriške države izvoznice kave zaradi izredne konjunkture nimajo interesa razstavljati in se ne udeležujejo več mednarodnih velesejmov.

Potrjevanje bikov

Obveščamo živinorejce, da bo v juniju redni spomladanski pregled za potrditev bikov.

Zakon ne dovoljuje rediti nepotrjenih, nad 10 mesecev starih bikov, za katere ni vložena prošnja za potrditev.

Za bike, ki bodo prihodnjega junija dosegli starost 10 mesecev, se morajo vložiti do konca tega meseca prošnje na komisijo za potrditev bikov, pri področnem kmetijskem nadzorništvu - Ul. Ghega štev. 6 - I. Prošnja mora biti poslana po občinskem uradu.

Ravnotako se morajo vložiti prošnje za že potrjene bike, katerih potrditev poteče junija.

Vsa potrebna pojasnila se dobijo na sedežu komisije ali telefonično na številko 38673.

S pomola ob železniški vagon

Med delom v pristanišču je 45-letni težak Daniiel Kert iz Stare istrske ulice včeraj kmalu po poldnevu nerodno padel s pomola in priletel ob železniški vagon. Možakar se zaradi udarca v kolenu ni mogel niti dvigniti na noge, zaradi česar so ga morali odpeljati z rešilnim avtom.

Ker so mu v bolnišnici ugotovili hud izpah kolena, so ga pridržali na ortopedskem oddelku. Okreval bo v 15 ali 20 dneh.

NEDELJSKA SLUŽBA LEKARN

All'Alabarda, Ul. Istria 7, Barbo-Carniel, Trg Garibaldi 5 a; De Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36 (Sv. Ivan); Mizzan, Trg Venezia 2; Vielmetti, Trg della Borsa 12; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26.

SNG

ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Predstave v Prosvetnem domu na OPČINAH

Danes 22. t. m. ob 15. uri mladinska igra Oskarja Wuehnerja

«PASTIRČEK PETER IN KRALJ BRILJANTIN»

Danes 22. t. m. ob 18. uri igra Eduarda de Filippa

«FILUMENA MARTURANO»

V torek 24. t. m. ob 20.30 v SKEDNJU igra Eduarda de Filippa

«FILUMENA MARTURANO»

Dijaki slovenskega klasičnega liceja

bodo igrali danes v **Avditoriju** Connersovo veseloigro v 3 dejanjih

„ROXI“

Predstavo bodo združili s spominom

10-LETNICE OBNOVITVE SLOVENSKEGA ŠOLSTVA NA TRŽAŠKEM

Besedo o desetletnici bo spregovoril prof. Vinko Beličič, igro vodi prof. Jože Peterlin.

Vabila so na razpolago na sedežu Sindikata slov. šolnikov, v Ulici Machiavelli 13-II in sicer dopoldne od 10. do 12. ure, popoldne pa od 15. do 17. **Začetek prireditve ob 17.**

GLEDALIŠČA

SNG

Nedelja: ob 15. uri «Pastirček Peter in kralj Briljantin». Ob 18. uri «Filumena Marturano».

VERDI

Torek: ob 21. uri VII. koncert orkestra Tržaške filharmonije pod vodstvom dirigenta Paula Van Kempena in s sodelovanjem violončelista Maurica Gendrona. Program obsega Weberjevo uverturo «Eutyanthe», Schumanov koncert op. 129 za violončelo in orkester ter Mahlerjevo Simfonijo št. 1.

Danes 22. t. m. bo

ples

v BAZOVICI

Začetek ob 19. uri. - Igral bo **orkester «Rosandra»**. Ljubitelji plesa so vljudno vabljeni.

Avtobusi iz Trsta vozijo vsake pol ure.

TRŽAŠKI FILATELISTIČNI KLUB «L. KOSIR». Opozarjamo člane kluba na osebno razstavo člana tov. Srečka Merlaka, ki bo danes od 9. do 12. ure. Poleg ostalega bo razstavljen tudi objekt, ki je bil nagrajen na razstavi JUFIZ II, v Ljubljani.

ŠOLSKE PRIREDITVE

Danes 22. maja 1955 ob 17. uri bo v šolskem poslopju v Devinu šolska prireditev. Vabljeni starši in vsi prijatelji mladine.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Na današnjem sestanku za zamenjavo znamk se bo delila brezplačno vsem članom revija «Nova filatelija» štev. 11-12, ki prinaša, sicer z zamudo, obilo zanimivih člankov.

Izleti

Izlet SPDT v Beneško Slovenijo. Odhod na izlet na Staro goro, Trčmun in Landarsko jamo v nedeljo ob 7. uri zjutraj s Trga Garibaldi.

Darovi in prispevki

V počastitev spomina 1. obletnice smrti sina in brata Željka daruje družina Milkovič 1000 lir za Dijaško Matico.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 21. maja 1955 se je v Trstu rodilo 10 otrok, umrlo je 8 oseb, porok pa je bilo 6.

POROČILI SO SE: težak Francesco Vesnaver in gospodinja Graziella Zorzenoni, mehanik Elio Bon in uradnica Luciana Predonzan, uradnik Giovanni Lonzar in šivilja Miranda Periani, zidar Olivio Bolsi in gospodinja Santa Gandusio, šofer Bruno Dekleva in vezilja Nella Plettersech, kmet Guido Lodovich in gospodinja Liliana Velia.

UMRLI SO: 76-letni Francesco Bresica, 76-letna Maria Gerbin vd. Sponza, 5-letna Luisa Verdabasso, 73-letna Erminia Pecile vd. Wanderber, 63-letna Margherita Divo por. Gerin, 31-letna Anna Poropat por. Gioitti, 47-letni Marcello Pečar, Flavio Pouch, star 2 dni.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 17.8, najnižja 12.9, ob 17. uri 16.00, zračni tlak 1016.9 v upadanju, veter 28 km vzhod-sever-vzhod, sunki vetra 55 km, vlaga 48 odst., nebo 6 desetin oblačno, morje razgibano, temperatura morja 14.8.

LOTERIJA

BENETKE	38	18	21	48	57
BARI	46	64	76	14	45
CAGLIARI	86	58	2	25	3
FIRENZE	16	90	21	35	13
GENOVA	16	35	72	24	49
MILANO	81	67	88	46	26
NAPOLI	68	12	65	88	45
PALERMO	62	49	4	75	71
ROMA	15	10	61	60	69
TORINO	29	8	78	39	64

KINO

Rossetti. 15.00: «Okno na dvorišče», J. Stewart, G. Kelly.
Excelsior. 14.30: «Da te spet najdem», B. Crosby, C. Dauphin.
Fenice. 14.00: «Dekle z dežele», B. Crosby, G. Kelly.
Nazionale. 15.00: «Človeška zver», G. Ford, G. Grahame.
Filodrammatico. 14.30: «Pred orkanom», V. Heflin, A. Fay.
Supercinema. 14.30: «Zdravnik norcev», Totò.
Arcobaleno. 14.00: «Sedem nevest za sedem bratov», J. Powell, H. Keel.
Astra Rojan. 14.00: «Italija K-2».
Capitol. 14.00: «Svet pripada ženskam», L. Bacall, J. Allyson.
Cristallo. 14.00: «Bobnenje bobnov», A. Ladd.
Grattacielo. 15.00: «Štiri ženske v noči», M. Petacci, G. Calvet. Mladoletnim prepovedano.
Alabarda. 15.00: «Bosa grofica», A. Gardner. Mladoletnim prepovedano.
Ariston. 14.00: «Sijajna zaskrbljenost», J. Wyman, R. Hudson.
Armonia. 14.00: «Za staro zastavo», R. Scott, L. Barker.
Aurora. 15.00: «Madame Butterfly», Kaoru Jachiguša, Nicola Filacuridi.
Garibaldi. 14.00: «Ljubezenska pesem», M. Fiore.
Ideale. 14.00: «Tunika», R. Burton.
Impero. 14.30: «Gospodična s štev. 04», A. Luald:.
Italia. 15.00: «Senca», M. Toren.
S. Marco. 14.00: «Hiša Ricordi».
Kino ob morju. 14.00: «Dnevi ljubezni», M. Mastroianni. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Moderno. 14.00: «Mogambo», C. Gable, A. Gardner.
Savona. 14.00: «Dogaja se na komisariatu», A. Sordi.
Viale. 14.30: «Skrivnosten pevec», L. Taioli.
Vittorio Veneto. 14.30: «Divizija Folgore», F. Tozzi.
Azzurro. 14.00: «Mambo», S. Mangano.
Belvedere. 14.00: «Bagdadske tančice», V. Mature.
Marconi. 14.00: «Rihard Levjesrčni», R. Harrison.
Massimo. 14.30: «Njegovo visočanstvo je reklo: Ne!» Elena Giusti.
Novo Cine. 14.30: «Sužnja greha», S. Pampanini.
Odeon. 14.30: «Prevarana», P. Cressoy.
Radio. 14.30: «Honduraški uporniki», G. Ford.
Secolo. 14.00: «Na bojni stezi», Don Hall.
Venezia. 14.00: «Konjenik v puščavi», R. Scott.
Skedenj. 18.00: «Odkar si moja», M. Lanza, D. Marrow.
Kino na Opčinah. 15.00: «Beli napadalec», Guy Madison, J. Weldan.

RADIO

NEDELJA 22. maja 1955

TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači motivi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Lahke melodije; 11.10 Vesela glasba; 11.45 Boccherini: Godalni kvartet; 12.00 Oddaja za najmlajše: «Mizica pogrni se»! 12.30 Iz francoskih oper; 13.00 Zabavna glasba; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Glasba iz revij; 15.00 Slavni violinisti; 15.30 Parada lahkih orkestrov; 16.00 Malo za šalo - malo zares; 16.15 Havajske kitare; 16.30 Glasba za godbo; 17.00 Poje barkovljanski mešani zbor; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Hanson: Simfonija št. 2; 18.30 Sekstet Jankovič; 18.50 Vesela glasba; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Počasni ritmi; 20.30 Wagner: «Lohengrin», opera v 3 dejanjih - 1. in 2. dejanje. Po 1. dejanju pribl. ob 21.30: Športni komentar; 22.50 Večerni ples.

TRST I.

9.15 Iz del velikih mojstrov; 13.00, 14.00 in 17.00 poročilo o kolesarski dirki; 14.30 El campanon; 15.30 Operna glasba; 18.00 Simfonični koncert dirgira Herbert von Karajan; 19.15 Športna poročila; 21.05 Pasquale Frustaci: «Kako krotki so ti možje!»

KOPER

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.
Hrvaška poročila: vsak dan ob 20.20.
Italijanska poročila: 6.15, 12.30, 17.00, 19.15 in 23.00.

7.45 Jutranja glasba; 8.15 Veselo majsko jutro ob slovenskih narodnih motivih; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Tekmovanje šolskih aktivov - gimnazija - Bovec; 10.00 Glasbena matineja; 10.30 Žena in dom; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Tekmovanje prosvetnih društev - PD Tolmin; 16.00 Nedeljski promenadni koncert; 17.00 Harmonika v ritmu; 17.15 Jules Renan: «Užitek slovesa», slušna igra v ital.; 18.00 Iz opernega sveta; 20.00 Glasba po željah v hrv.; 20.35 Jurina i Franina; 21.00 Slušna igra v hrvaščini; 22.00 Nedeljski šport.

SLOVENIJA

327.1 m, 202.1 m, 212.4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00

8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko jutro; 9.00 Otroška predstava: «Ostržek», I. del, radijska igrica Nika Kureta po Lorenzinijevi povesti; 10.10 Dopoldanski simfonični koncert; 11.20 Opoldanski spored lahke glasbe; 12.00 Pogovor s poslušalci; 12.10 Venček slovenskih narodnih pesmi; 13.00 Pol ure za našo vas; 13.30 Želeli ste — poslušajte! 15.30 Branko Popovič: Nad Boko Kotorsko (potopis iz črnogorskega Primorja); 16.00 Zaplešite z nami; 16.30 Zgodba za nedeljsko popoldne - K. Kovič: «Poet», satira; 16.45 «Pod vaško lipo» (pisan spored domačih pesmi in napevov v izvedbi ansamblov, zborov in solistov); 17.30 Radijska igra: Dušan Radovič: Ladja «Maščevanje» (prva izvedba); 18.12 Promenadni koncert; 20.00 60 minut razvedrila iz radia Zagreb - III. oddaja; 21.15 Večerni operni koncert.

TELEVIZIJA

10.15 Kmetijska ura; 16.00 Posebno poročilo o Giru: Perugia; 17.00 Allan Langdon Martin «Verige», telev. igra; 20.30 Tedenska revija in variete; 20.55 Večerni pomenek: «Oh, ta denar!», vmes nekaj glasbe in plesa; 22.10 Marino Moretti «Prizori na prostem», novela; 22.25 Teden dni v Parizu; 22.55 Športne vesti in film o etapi Viareggio-Perugia.

Oglasni oddelek
TRST
Ul. sv. Frančiška 20/III.
tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

Mali oglasi

KOLESA, moška in ženska, po 8.000 lir, kolesa za prevoz blaga, po 24.000 lir, motorna kolesa po 50.000 lir, na obroke. Marcon, Ul. Pietà 3.

MNOGO KANADČANOV evropskih narodnosti se želi poročiti z Jugoslovankami do 40 let. Interesentke naj javijo svoje naslove generalnemu zastopniku znanega nemškega instituta Flidner za Kanado: Mr. Ludvik Rauter, 117 Hunter St. West, Hamilton-Ontario, Canada.

URADNICA S PRAKSO - vešča vseh uradniških del - korespondence v slovenščini in italijanščini, išče zaposlitve. Naslov na upravi lista Ul. sv. Frančiška.

GUVERNANTA išče službo pri slovenski družini, naslov na upravi lista.

IŠČEMO MIZARSKEGA VAJENCA in poldelavca, mizarska delavnica Ul. Zovenzoni 6.

HIŠO OB CESTI TRST-BORŠT pripravno za stanovanje in obrt zamenjam za malo hišico v koprskem okraju. Ponudbe pod šifro **«Prodam»** pošljite na «Adit» Ljubljana, Stritarjeva 3-I.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14
tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

ZOBOZDRAVNISKI AMBULATORIJ
Dr. A. M. Sancin
zobozdravnik-kirurg
Ustne in zobne bolezni, zobne proteze.
Sprejema od 9. do 12. in od 15. do 20. ure.
Ulica Torrebianca 43-II.
(vogal z Ul. Carducci)
tel. 37-118

ADRIA EXPRESS
TRST
Ul. Cicerone st. 4 prit.
tel. 29243
Prodaja vstopnic za nastadion v Torinu za mednarodno nogometno tekmo Jugoslavija : Italija dne 29. maja 1955.
Odhodi 29. V. in 2., 5., 9., 12. 26. VI. 55 v PARIZ; vpisovanje se zaključi 15 dni pred odhodom.
Dnevni odhodi iz Trsta na Sicilijo (specialni popust za skupine najmanj 10 oseb).
Drugi izleti v ŠVICO, ANGLIJO, ŠPANIJO, HOLANDIJO, SKANDINAVIJO.
ADRIA-EXPRESS preskrbi trgovske, navadne, turistične in tranzitne vizume.
PRODAJA vozne listke za avtobuse iz Trsta v MILAN, dnevni odhod ob 21. uri; GENOVO, odhodi trikrat na teden ob 21. uri; COMO-CHIASSO, odhodi štirikrat na teden ob 21. uri; TRŽIČ - RAVNOPOLJE - VIDEM, dnevni odhod ob 7.30; RAVNOPOLJE - VIDEM - BELLUNO, dnevni odhod ob 6.30; VIDEM - TREVISO dnevni odhod ob 8.30; SKOFIJE, odhodi ob 5.30, 12., 16.15, 18.30.

DELAVNICA MEHANIČNIH IZDELKOV
A. Fabiani
TRST — UL. CORTI 2 — TEL. 361-41
specializirana za izdelavo motorjev Diesel, opreme v podjetjih, revizije, mehanične izdelke, obdelavo kovin, avtogeno in električno varjenje.
Popravila na krovu: motorjev Diesel, parnih strojev in kotlov ter vseh pomožnih naprav pri pogonskih strojih in napravah na krovu.

Srce in ožilje (krvni pritisk, sklerozo, tromboza), ledvice (vnetja, kamne, pesek), notranje žleze (protin, Basedow), živce (nevrastenijo, nervoze, nevralgije) zdravi uspešno
RADENSKO ZDRAVILIŠČE, SLATINA RADENCI
Odprto od 1. maja dalje - V predsezoni znižane cene - Zahtevajte prospekt!
ZDRAVJE JE PRVO!

OB DESETI OBLETNICI ZMAGE NAD NACIFAŠIZMOM

SPOMNIMO se naših padlih

ALBERT VREMEC
rojen na Opčinah 21. 8. 1921
padel 25. 8. 1944 v Pazinu

IVAN VERSA
rojen na Proseku 23. 9. 1918
padel 13. 2. 1945 v Beli krajini

MARIJAN TENCE
rojen v Sv. Križu 8. 9. 1928
padel 5. 1. 1945 pri Volčah

IVAN TAVČER
rojen na Opčinah 30. 11. 1922
padel 14. 9. 1944 v G. Branici

MARIO VOJVODA
rojen v Kopru 19. 3. 1924
padel 2. 10. 1943 v Sečovljah

JOSIP STOKA
rojen na Proseku 25. 9. 1924
umrl 20. 3. 1945 v Flosemburgu

FRANC TENCE
rojen v Sv. Križu 3. 2. 1920
padel 1. 10. 1944 pri Stanjelu

ALOJZ SIRCA
rojen v Nabrežini 19. 1. 1920
padel 12. 9. 1943 pri Komnu

MIRKO REBULA
rojen v Smarjah 14. 7. 1924
pogrešan od oktobra 1944

VOJKO SEDMAK
rojen v Sv. Križu 10. 2. 1927
padel 25. 3. 1945 pri Jesenicah

IVAN SKABAR
rojen 20. 1. 1924 v V. Repnu
padel 13. 2. 1945 neznano kje

EMIL SOSIČ
rojen na Opčinah 1. 12. 1902
padel 23. 6. 1944 (Črni vrh)

SLAVKO SKAMPERLE
rojen v Trstu 18. 6. 1910
umrl 2. 1940 v zaporu Koroneo

MARIO RONZANI
rojen v Nabrežini 5. 12. 1926
padel 20. 4. 1945 pri Mrzli Rupi

ALDO SKABAR
rojen v Sv. Križu 4. 7. 1924
padel 28. 7. 1944 v Kanalu

LJUBOMIR SIRCA
rojen v Franciji
umrl 20. 3. 1945 v Dachauu

SREČKO KOSMINA
rojen v Nabrežini 30. 3. 1914
pogrešan od feb. 1945

FRANC SOSIČ
rojen na Opčinah 13. 1. 1920
padel feb. 1945 pri Mostarju

KONCERT *Slovenskega vokalnega okteta*

Hvaliti s še tako navdušenimi izrazi Slovenski vokalni oktet bi pomenilo nositi vodo v morje. Njegovi blesteči uspehi po turnejah v srednjeevropskih državah so po zaslugi časopisja prav dobro znani širšemu občinstvu; po številnih nastopih v Trstu in okolici pozna ta izvrstni pevski ansambel že vsak naš človek na Tržaškem.

Imeli smo že večkrat priložnost ocenjevati nastope okteta v našem listu. Vsako podčrtavanje njegove tehnične zmogljivosti in muzikalne dognanosti bi pomenilo, ponavljati stare ugotovitve in vsako ponavljanje bi izzvenelo v stereotipnost.

Bomo zato opustili vsako besedo, ki bi lahko pomenila zgolj strokovno ocenjevanje in skušali rajši ugotoviti, kaj je oktet dosegel z večletnim vztrajnim delovanjem. Ker ga sestavljajo sami izšolani pevci — mnogo je med njimi opernih solistov — ima vse možnosti, da doseže ob umetniškem vodstvu tako resnega in sposobnega glasbenika, kot je Janez Bole, višek zmogljivosti takšnega ansambla. O tem so nas prepričali že prvi nastopi v Trstu. Njegova rast je bila možna ob taki popolnosti le v eno smer: v izbiri zahtevnejših sporedov, ki bi zajemali najboljše skladbe vseh časov in vseh narodov. Edino tako bi se lahko oddaljil od omejenih načel, ki vodijo vse naše povprečne pevske ansamble pri izbiri programov, in bi vzbudili pozornost svetovne glasbene javnosti: edino ta pot ga lahko vodi iz odličnega ansambla slovenskega merila v odličen svetovni ansambel: in prav kot takšen bi lahko najčastneje izpričal v svetu zmogljivost in višino slovenskega glasbenega življenja. Njegov peti nastop v Trstu nam je potrdil, da je že ubral tako pot in dosegel tudi tu, kot že vedno poprej, najodličnejši uspeh.

Spored, s katerim so pevci okteta gostovali v tržaškem Avditoriju 16. maja, je upošteval v zelo dobri meri stvaritve svetovne vokalne glasbe: polifonijo iz šestnajstega stoletja so predstavljali Nizozemec Orlando di Lasso, Slovenec Jakob Petelin — Gallus in Italijan Baldassare Donati. Vsi trije spadajo med vrhunske ustvarjalce one dobe. Res, da so njihove stvaritve toliko oddaljene od današnjih načinov, da so poslušalcu brez glasbene izobrazbe težko dostopne, vendar vsebujejo toliksen žar, tolikšno elementarno muzikalno silo, takšno neizmerno bogastvo, da ne morejo iti mimo še tako preprostega poslušalca, ne da bi ta čutil njihovo veličino.

Romantiko je predstavljala pesem Roberta Shumanna *Die Lotosblume*. Če so neprestane modulacije v tej pesmi in neaktualnost modalnih načinov v delih polifonistov zastavljali oktetu resne težave, da je intonacija mestoma rahlo trpela, to še ne zmanjšuje vrednosti njegove dognane interpretacije.

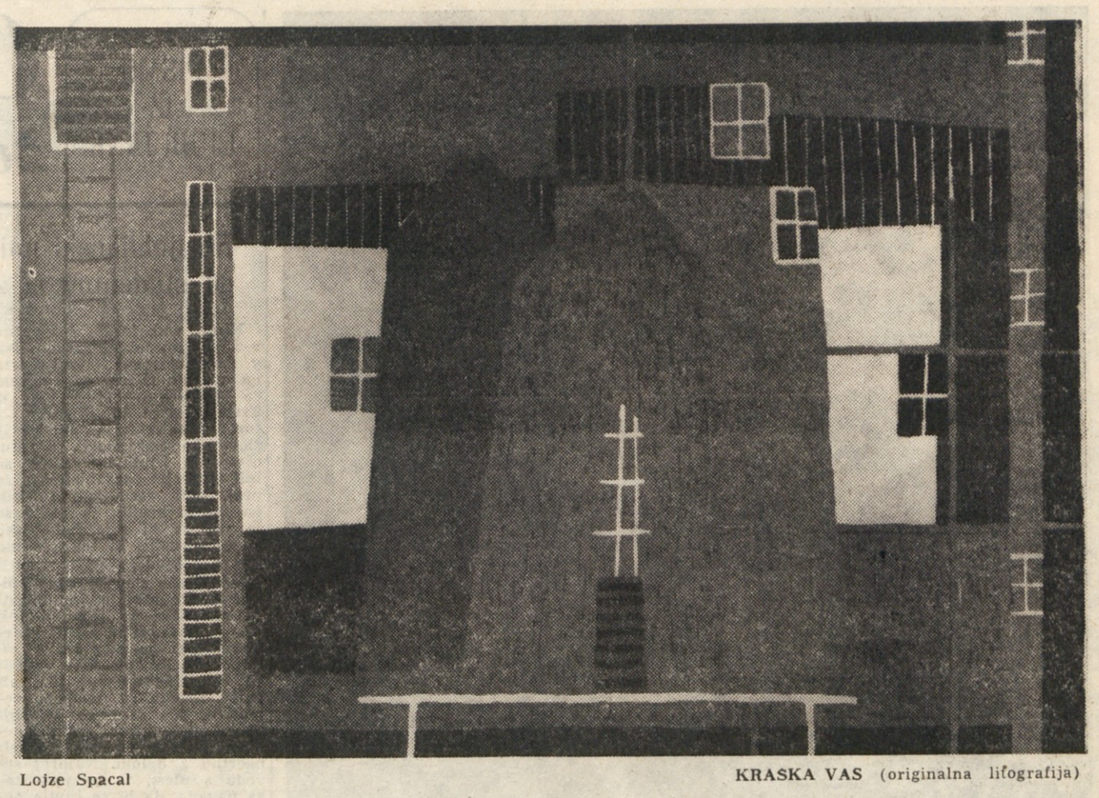
Napitnica pri nas malo poznanega, še živečega, madžarskega skladatelja Zoltana Kodályj (beri: Kòdaj) — edina pesem, ki je ni oktet zapel v originalnem jeziku — je občinstvo sprejelo z navdušenjem. To dejstvo bi lahko poučilo one, ki ločijo glasbo le v klasično in moderno in ki starejšo cenijo, sodobno pa odklanjajo, da v resnici lahko ločimo le slabo od dobre glasbe. Dobra prej ali slej najde priznanje.

Črnska duhovska pesem *Swing low, sweet chariot, Pojdi, pojdi, mamo* Bolgara Angela Bukorešlieva in *Večernij zvon* Rusa Sergeja Žarova so nam nudile širši pregled v svetovno vokalno glasbo.

Popolnoma pravilno, in edino pravilno je, peti pesem v originalnem jeziku, če je le možno. Zato gre vse priznanje oktetu, ki je pel to pot v enajstih jezikih. (slovenski, hrvaški, srbski, makedonski, bolgarski, ruski, latinski, italijanski, francoski, nemški, angleški) Odlična je bila povsod izgovarjava, kar ni lahko doseči brez napornega in dolgega učenja, razen pri Večernem zvonu. Zelo je motila «slovenska» izgovarjava ruskega besedila posebno zaradi popularnosti te pesmi.

Iz jugoslovanske vokalne literature nam je oktet nudil izbrane priredbe narodnih pesmi: Ravnik, Prelovec, Simoniti, Pregelj, Tomc, Svikaršič, Svara, Jenko in Vrabec spadajo vsi med najboljše in najzahtevnejše prireditelje slovenske narodne pesmi. Hrvatsko, srbsko in makedonsko narodno pesem so zastopale štiri pesmi dveh skladateljev. Jakov Gotovac spada gotovo med najbolj priznane in popularne jugoslovanske skladatelje. Predraga Miloševića smo spoznali po originalni, zadeti priredbi dveh srbskih narodnih pesmi.

—ù

Lojze Spacal — KRASKA VAS (originalna litografija)

Moderna galerija v Ljubljani je povabila našega rojaka mojstra LOJZETA SPACALA, naj bi v Ljubljani razstavil večjo kolekcijo svojih umetniških del. Spacal, ki je v preteklem letu priredil podobne uspele razstave v Zagrebu, Beogradu, Novem Sadu in na Reki bo razstavljal v šestih dvoranah Moderne galerije v Ljubljani od 26. maja do 12. junija t. l.

Razstava bo po svoji kakovosti in obsegu ena najpomembnejših umetniških manifestacij v Ljubljani v tem letu. Na tej razstavi bo Spacal pokazal okoli 150 umetniških del: olj, grafik, monotipij in skulptur, ki tvorijo zaokroženi retrospektivni pregled Spacalove umetniške dejavnosti od leta 1937 do danes. Značilno je, da bo istočasno v ostalih dvoranah Moderne galerije razstavljal svetovno znani sodobni kipar Anglež Henry Moore. Ob Spacalovi razstavi izda Moderna galerija bogato opremljeni katalog z več originalnimi barvnimi litografijami Spacala in recenzijskimi teksti Zorana Kržišnika in Giuseppa Marchiorija.

Iz Kržišnikovega kritičnega peresa naj posnamemo nekaj misli, ki se nam zdijo značilne za Spacalovo umetnost. Vsaka umetnost je zrcalo svojega časa in stopiti moramo pred umetnikovo delo vselej nanovo brez predsodkov, kajti le tako bomo občutili Spacala kot pesnika svojega časa in edinole tako bodo njegova dela govorila govorico, kateri bomo prisluhnili brez pomislekov in predsodkov in v tisti čistosti duha, kot jih ustvarja Spacal. Marchiori poudarja zlasti Spacalovo tenkočutno lirično umetniško nastrojenje in dosledno pot njegove umetnosti, njegovo povsem izvirno kreativno moč, ki se enako pojavlja v grafiki, oljih ali skulpturah. Marchiori podčrtava, da nosi Spacalova umetnost obeležje njegove zemlje, Krasa. Istre z vsemi njenimi elementi, v katerih črpa Spacal harmonično-ritmične tektonske oblike svojih umetnin.

Spacalova, sodobna in lirična umetnost bo tako še enkrat izpričala pred slovensko javnostjo in umetniškimi krogi njegov velik napredek, njegovo visoko umetniško kakovost in njegovo stremljenje ter kreativno moč. Na Spacala je upravičeno ponosna ožja domovina in naše ljudstvo, prepričani smo, da bo na tej redki kulturni manifestaciji žel naš mojster Spacal zasluženo priznanje in da bo nudila razstava slovenski javnosti velik umetniški užitek.

EDUARDO DE FILIPPO

FILUMENA MARTURANO

v uprizoritvi Slovenskega narodnega gledališča

Ko sem v četrtek odhajal od premiere iz Avditorija, mi je rekla gospa, ki je s svojimi hčerkami redna obiskovalka naših predstav: «Tokrat vam ne bo težko napisati kritike; lahko boste vse vprek pohvalili».

Imela je prav, vsaj kar se druge trditve tiče.

Ko je pred kakimi sedmimi ali osmimi leti gostoval Eduardo de Filippo s svojo skupino v Trstu in je igrala Filumeno njegova sestra Titina de Filippo, sem napisal njegovi drami in njeni uprizoritvi visoko pohvalo. Vse se mi je zdelo izvirno, novo in močno; komedija sama, uprizoritev z igralskimi kreacijami in neapeljski ambient, ki je tako živo žarel iz govorice, ki je bila deloma v dialektu, iz igralcev, scene in samega dela.

Ljubljanske predstave Filumene žal nisem videl. Malce so me začudile recenzije, ki so delu očitale ne preveliko globino in nekatere druge pomanjkljivosti. Predstavi in igralcem so tudi očitali, da so bili premalo «napolitanski», pa sem pomislil, da me je ob gostovanju de Felippa morda zavedel pristni neapeljski ambient, torej nekakšen «folklor», da sem spregledal nekatere bistvene pomanjkljivosti komedije.

Predstava Slovenskega narodnega gledališča me je prepričala, da se glede izvirnosti, dramatične moči in življenjske pristnosti de Filippove komedije nisem zmotil. Filumena je eno izmed redkih sodobnih odrskih del, ki je, kljub temu, da je popolnoma neeksperimentalno, vendarle izrazito svojsko in izvirno in vsebuje najpristnejše dramatične elemente, ki so pogoj in garancija za učinkovitost in uspeh. De Filippo je zrasel iz teatra ven in pozna do potankosti odrsko tehniko. In vendar ima njegovo delo toliko pristnih in pretresljivih človeških elementov, da gledalec ne more ostati neprizadet. Predstava SNG ni bila preizkušnja samo za režiserja in igralce, marveč tudi za delo samo; režiser Babič je zreduciral neapeljski «folklor» na najmanjšo mero in to je bilo delu kvečjemu v prid; tako so prišli izrazito človeški, splošno človeški elementi tem bolj do veljave.

Kratka vsebina. Filumena živi petindvajset let z enim od največjih neapeljskih slaščičarjev, Domenicom Sorianom. Pobral jo je bil iz javne hiše, kamor jo je bila kot mlado dekle pahnila beda lastne družine. Filumena mu je več kot samo ljubica ali priležnica; vodi mu gospodinjstvo, upravlja mu njegove posle, ko potuje Domenico na zabavna potovanja, streže mu kakor žena in dekla obenem. Tedaj se Domenico zaljubi v mlado dekle in Filumeno obide strah, da se bo z ono poročil, njo pa po petindvajsetih letih že ostarelo pahnil spet na cesto. Da bi to preprečila, si izmisli prevaro. Naredi se, kot da je na smrt bolna in tako pripravi Domenica, da se z njo tako rekoč na smrtni postelji poroči. Ko je poroka opravljena, neha Filumena z glumo; tu se dvigne prvič zastor in zagledamo Domenica, ki se tolče po glavi in se zmerja z bedakom, da se je bil dal tako zvabiti v past. Filumena nastopi kot prava gospodarica in ko se Diana, njena dvaindvajsetletna tekmica, prikaže, jo napodi.

Filumena se ni poslužila prevare iz osebnega egoizma. Sama ima tri sinove, ne da bi bil Domenico vedel zanje. Eden med njimi je celo njegov. Filumena jih je bila vzredila z Domenicovim denarjem in vsi trije so zdaj možje na svojem mestu. Eden je celo poročen in ima že štiri otroke. Toda Domenico, ki je bil vse življenje lahkomiseln uživač, kljub temu zapodi Filumeno iz hiše. Poroka je razveljavljena, ker je bila sklenjena z zvijačo.

Ko pa ostane Domenico sam v hiši, spozna, da Filumeno vendarle ljubi. Zdaj sklene, da se bo z njo pravomočno poročil in povabil k sebi njene tri sinove in njo. Ko sliši iz ust vseh treh mladih mož besedo «oče», je presunjen in spozna, da je njegovo mesto ob Filumeni in njenih sinovih, čeprav ne bo nikoli izvedel, kateri je njegov. Tu se Filumena dà prvikrat premagati čustvom in zajoče.

Jože Babič je ustvaril s svojo režijo skladno celoto. Ni bilo v vsej predstavi mesta, kjer bi se bilo dejanje zataknilo in izgubilo na napetosti. Dejanje je harmonično raslo v konflikt, ki se je dramatično zgostil v drugem dejanju. Razplet v tretjem dejanju je izzval v gledalcu pravo «katharsis», očiščenje. Karakterji so bili postavljeni preprosto, jasno, monumentalno. Psihologija vseh se je izražala nezapleteno in vsakemu razumljivo, in vendar je bila človeško pretresljiva in globoka. Merila ni na razum, marveč na čustvo, brez sentimentalnosti.

Titina de Filippo je pred leti ustvarila v Filumeni pristno neapeljsko žensko «iz dna»; temperamentno, neposredno, kdaj malce grobo in celo vulgarno. Baje ji je bil brat Edoardo napisal to vlogo «na kožo».

Ko je pred nekaj leti gostovala Nada Gabrijelčičeva v Ljubljani v neki Cankarjevi drami, je moj prijatelj in dober poznavalec igralske umetnosti dejal: «Nada je igrala svojo vlogo tako, kakor bi jo bil moral Cankar napisati; druge so jo igrale, kakor jo je Cankar napisal».

Na to izjavo sem se moral ves čas spominjati, ko sem gledal Filumeno Nade Gabrijelčičeve. S komer koli sem potem govoril, je dejal: «Nada je bila perfektna». Ničesar bi si ne želel dodati, ničesar odvzeti. Začudil sem se, ko so mi po predstavili povedali njeni ožji znanci, da ji je zaradi rahle obolelosti nekoliko trpel glas. Jaz nisem opazil ničesar. Njene besede si čutil, si doživel iz njene mimike obraza in ustnic, razbral si jih iz kretenj rok, iz hoje, iz drže, iz vsega. Dolgo let nisem videl kreacije, o kateri bi mogel napisati, da je bila monumentalna. Gabrijelčičeva je bila to. Gabrijelčičeva ni bila samo ženska iz (neapeljskega) dna, bila je žena in mati kjer koli in od koder koli. Zrasla je v višino in globino tako, da bi bil strmel sam Edoardo de Filippo. Njena Filumena je klasičen lik.

Z Nado Gabrijelčičevo v središču je zrasla celotna predstava, ki je dosegla redko ubranost vseh elementov.

Modest Sancin je dal kreaciji Domenica Soriana nove, sveže elemente v svoji igri, ki so segli preko njegovih preizkušenih igralskih prvin. Gotovo je Domenico temperamenten Napolitanec, toda Sancin je ubral pravo pot, ko je z zadržanostjo v igri samo pridobil na intenzivnosti. Tako je v karakterju pripravil psihološko razumljivo pot za poznejšo «spreobrnitev», saj se je iz njegove kreacije čutilo, da je Demenico kljub grešnosti in lahkomiselnosti vendarle v bistvu človek, ki ima srce, čeprav zasuto s predsodki njegovega razreda, ki mu je omogočil z denarjem obenem izkoriščati šibkejše. Sancinov Domenico je bil tenkočutno zgrajen odrski lik, ki je doprinesel lep delež k višini in zaokroženosti predstave.

Rado Nakrst je Domenicovega upravitelja Alfreda Amorosa duhovito in iznajdljivo tipiziral. To je bila pretehtana stvaritev, ki je zahtevala od igralca uporabo dolgoletnih izkušenj v karakterizaciji in tipizaciji, zlasti ker ne spada v okvir tistih vlog, ki se prilegajo Nakrstu «na kožo». Toda prav v takih vlogah se igralec od časa do časa najbolje preizkusi v stopnji svoje igralske in umetniške kreativnosti. To je Nakrst v vlogi Alfreda v veliki meri pokazal.

Podobno velja za močno stvaritev Eme Starčeve, ki je v vlogi stare služkinje Rosalije pokazala smisel za ostro tipizirano, a obenem človeško toplo igro.

Diano, Filumenino mlado tekmico, je iz polnega ustvarila Zlata Rodoškova. Njen nastop je krepko udaril v razdor med Domenicom in Filumeno in zlasti v prvem dejanju se je Rodoškova pokazala kot polnokriven lik, ki je dramatično posegel v zaplet.

Tea Starčeva, ki je v zadnjem trenutku vskočila namesto napovedane igralke v predstavo, se je simpatično uveljavila kot sobarica Lucia.

Trije Filumenini sinovi, Umberto, Riccardo in Michele, so dobili v igralcih Mihi Balohu, Silviju Kobalu in Juliju Guštinu troje izrazitih interpretov, ki so vsak po svoje izoblikovali troje prisrčnih mladeniških karakterjev. Baloh je prikazal malce plahega študenta s tipično držo in s smehljajem iz zadrege, Silvij Kobal odrezavega mladega bonvivana, Jolij Guštin pa mladega moža «iz ljudstva», zgodaj oženjenega in s četvorico otrok, s pristno in ne pretirano komiko. Njihovi nastopi so učinkovali poživljajoče.

Stane Razstresen je podal v vlogi Nocelle dober tip malce zakotnega advokata, s tipično po južnjaško pristriženimi brki in brado, ki so pripomogli k zunanji izrazitosti lika.

V epizodnem nastopu postrežnika je Josip Fišer podal eno od svojih številnih manjših vlog, ki kažejo njegov izraziti smisel za ostro tipizacijo.

Okusno, smotrno poenostavljeno sceno je vešče zasnoval in izdelal Jože Cesar.

Prevod I. Cigoja je lep in dobro govorljiv.

«Filumena Marturano» je dosegla pri občinstvu prodoren uspeh. V razvoju našega gledališča pomeni eno od najbolj zaokroženih predstav, močan vzpon ansambla in vrhunsko kreacijo Nade Gabrijelčičeve.

VLADIMIR BARTOL

ČERNE *in* FALLADA v občinski galeriji

V občinski galeriji spet razstavljata dva mlada likovnika iz skupine «zelenih» iz bivše galerije «Skorpijon»: tokrat dva kiparja — ščedenski rojak Marijan Černe in kiparka Fallada.

Iz teh samih umetnostnih dejanj in iz stvarnega razvoja mladih ljudi v izrazite umetnike lahko izrazimo svoj vtis, da kaže skupina «zelenih» iz nekdanjega «Skorpijona» nekako skupno značilnost, lastno v manjši ali večji meri vsakemu posamezniku, ki v celoti prinašajo v tržaško umetnostno življenje neko mladostno osvežitev v prevladujočo veristično osladnost ali tudi v sodobno bolj razgledano ustaljenost drugih. Svežost ima predvsem dva izvora: v večji neposrednosti in iskrenosti hotenj, dalje pa v večji ali manjši meri v nekolikšni socialni tematiki, ki diha bolj skladno s splošnim ljudskim življenjem sredine in morda celo v neki meri zrcali zgodovinski trenutek jadranskega mesta, ki ze skoro polstoletja prehaja iz krize v krizo.

Mlada, po izvoru češka kiparka Fallada, ki je pokazala v «Skorpijonu» svoje redke, prav začetniške prvence, je na tej razstavi že v polnem razmahu svoje umetniške dejavnosti. Ne da bi zaenkrat prinesla kaj posebno novega s svojo pojavo. S tehničnim dozorevanjem je objela številna področja kiparskih izraznih sredstev od sadre, bakrene pločevine, do klesanega kamna in brona ter risbe s tušem, ki jih vse obvladuje že s precejšnjo virtuoznostjo. Z izredno pridnostjo obdeluje svoje teme, skoro s študijsko sistematičnostjo, n. pr. plesne ritme v izbočeni bakreni pločevini ali ribiče pri pletenju mrež v risbi itd., ki jim vdihuje sem in tja precej sproščeno dinamiko.

Marijana Černeta smo imeli večkrat priložnost videti, največ na skupnih razstavah v «Skorpijonu», a že tudi drugod z manjšim številom del. Kazala so vedno razdvojenost njegovega hotenja med sladkobno akademsko realistično izraznostjo ter moderno kubistično, segajočo tja do abstraktnega. Sedaj se nam kaže duhovno mnogo bolj enoten, skoro uravnovešen. Z izjemo ene same v sadri izdelane *Figure*, izdelane na prvi način v podrobnostih in povsem uglajene, imamo povsod dosledno preveden način gledanja, ki je zanj nekaj novega. To izpreminjanje, nategovanje telesnih sorazmerij za dosego krepkejšega izražanja duhovnih, posebno čustvenih vsebin, ga stavlja v vrsto čistih modernih ekspresionistov. Custveno razvihranost odgovarjajoče izraža z gotsko razpotegnjenimi in raztrganimi oblikami, ne da bi pri tem pazil na tradicionalno «klasično» lepoto svojih podob, da le doseže krepkejšo ekspresivnost. In priznati je treba, da to dosega v veliki meri. K temu še pripomore sajasto črnosivi ton, s katerim barva sadro, kar dela vtis iz kovine ulitega ali izoglenelega in s tem vtis večje neposrednosti in neke skoro živčne turobnosti. Posebno sta izrazita *Livar* in *Slepec*, ter *Maček*. *Lubenico jedočo* pa bi lahko imenovali *Lačno*. Risbe so izdelane dosledno z istim načinom gledanja, s širokimi, naglimi potezami z ogljem, kar mu daje možnost, da poda še bolj neposredne in ekspresivne vtise.

Seveda ta «novost» pri Černetu ni popolnoma nova, ker smo že prej naleteli nanjo v neki meri v nosameznih delih, zato v tem lahko vidimo le dosleden razvoj neke prvine že prejšnjega njegovega ustvarjanja. Kakor mu tudi ne moremo očitati, da kar vrtoglavo sprejema kakršne koli nove načine izražanja, ker je bil, odkar ga poznamo, bolj moderno usmerjen, in je od predmetov realnega sveta sprejemal le bistvene, bolj izrazite poteze, ne da bi se izgubljal v podrobnostih, in mu je zato postopno odmišljanje in približevanje abstraktnemu ali bolj izraznemu le vprašanje mere in količine.

Vsekakor je prinesel Černe neko svežo in zanimivo noto v največkrat preveč tradicionalno enolično panoramo razstav občinske galerije.

Z. JELINČIČ

Izreden uspeh so imeli slovenski srednješolci z veseloigro «Roksi», katero so igrali v mnogih vaseh po podeželju in v okolici mesta. Na sliki Vijolica Fonda v vlogi Roksi in Marijan Slokan v vlogi Tomyja Andersena. Danes popoldne ob 17. 30 bodo dijaki predvajali to igro poslednjič v Avditoriju v Trstu

PISMO IZ LJUBLJANE

O delu kluba zamejskih študentov

Na ljubljanski univerzi in ostalih visokih šolah študira mnogo študentov iz zamejstva in med njimi številni Tržačani

Klub zamejskih študentov v Ljubljani je bil ustanovljen v začetku tega šolskega leta na občnem zboru, na katerem so sodelovali študentje iz Trsta, Gorice in Koroške — torej vsi zamejski študentje slovenske narodnosti, ki študirajo v Ljubljani. Sicer so bili zamejci organizirani že prej, toda razdeljeni so bili po svojih krajih. Pokazalo se je pa, da bi bilo bolje ako bi se združili. In tako je nastal naš klub.

Med člane smo se takoj vpisali vsi študentje in oblasti so nam šle na roko. Dobili smo svoj sedež in začeli z delom. Treba je priznati, v začetku ni šlo delo kdo ve kaj od rok. Po novem letu, ali bolje rečeno, v drugem semestru, ko smo se letošnji bruci, ki tvorimo večino, nekako znašli, pa smo začeli načrtno z delom. Najprej seveda s plesi, to je pač stara navada, da bi se ljudje nekako približali med seboj, mislim bruci in stare bajte, in se bolje spoznali.

V začetku spomladi smo si nekega popoldne skupno ogledali Litostroj in nas je prevzela mogočnost obrata. Naš največji in najbolj uspeli podvig pa je bil do sedaj vsekakor prvomajski izlet v Beograd. S pomočjo oblasti smo ga, lahko rečemo, zelo lepo organizirali. Krenili smo iz Ljubljane z orient-expressom ob 7 zvečer in bili zjutraj v Beogradu. Sprejeli so nas prijazni beograjski študentje, povečini študentje romanistike, ker so pač mislili, da bi se v srbščini težko menili. Mi pa smo se v teh mesecih, kar smo v Jugoslaviji in posebno starejši kolegi, ki so tu že nekaj let, še kar dobro naučili srbohrvaščine, da smo se z njimi lahko menili v njihovem jeziku.

In tako smo se namestili v domovih in se nato počasi porazgubili po mestu, da si ogledamo največje zanimivosti. Nisem si predstavljal, da je Beograd tako živo mesto. Sicer sem tu že bil leta 1948, toda samo nekaj dni, tako, da sploh nisem imel nobene jasne predstave. Ne glede na to, da je bil prvi maj in zaradi tega pač večja gneča in živahnost, ima res pravi videz metropole z neverjetnim živžavom avtomobilov in pešcev. Najbolj pa se mi je vtisnilá v spomin slika zgodnjega jutra, ko so bili že v mestu kmetje s svojimi pridelki. Vsi v narodnih nošah, in ob moderno oblečenih meščanih so tvorili res pestro sliko. Na splošno se pa Beograd močno razlikuje od Ljubljane in moram reči, v dobro za Beograd. Začensi z Beograjčankami. Poleg tega, da imajo lepo postavo je še bolj privlačno kako se oblačijo srbno in se tudi drugače negujejo. V tem smo se vsi strinjali in moram priznati, da nas je drugo jutro kar bolel vrat, zaradi...

Na predvečer smo se nekateri pridružili bakladi. Zdelo se mi je, kot bi se vrnili nazaj v leta, ko so tudi po našem mestu na ta dan bile baklade in vse je bilo tako praznično in svečano, kot je bilo sedaj tu na Terazijah in na Kalemegdanu. Na čase, ki se mi zdi skoraj neverjetno, da bi se še kdaj vrnili.

Na sam prvi maj smo si ogledali najprej vojaško parado. Ta je bila pa res ena najbolj zanimivih stvari, ki smo jih videli. Pred nami so se vrstile cele tri ure nepregledne vrste pehote v bojni opremi, konjenice in spremnih enot, medtem ko je godba igrala koračnice in bajoneti in gole sablje oficirjev so se svetlikale v soncu. Nato so sledile motorizirane enote, težki topovi in tanki, na nebu pa so brneli lovci na reakcijski pogon; mislim, da sem naštel 10 eskadril.

Za vojaškimi brigadami so prikorakali telovadci in telovadkinje s svojimi športnimi zastavami in znaki, v nepregledni vrsti in nato delavci in ljudstvo v povorki do neskončnosti. Kot sem rekel, znova in znova so mi vstajali v mislih spomini na ravno tako velike množice in ravno tako praznično razpoloženje in zavedel sem se kaj pomeni, če ljudi druži ena in ista misel.

Še dva dni smo hodili po mestu in okolici pri 25 stopinjah v senci in neverjetnim številom ljudi na ulicah. Pogovarjali smo se z beograjskimi študenti o njihovih šolskih sistemih in programih in zdi se mi, da so oni še večje žrtve od nas v Ljubljani, Pač, veliko jih je in šole se morajo na kak način braniti.

Zadnjega dne popoldne smo šli na Avalo, k spomeniku neznanemu junaku. Zapustili smo avtomobilsko cesto, ki pelje na vrh in se vzpenjali po bližnjicah in si dobro uro «grizli» kolena po strmini. Pač, izkazali so se pri tem planinci in dolgopetniki, ki so bili najmanj izmučeni. Vendar se je plezanje izplačalo. Spomenik stoji čisto na vrhu hriba, ves iz črnega marmorja in arhitektonsko govorjeno, mi je zelo ugajal. To je gotovo ena največjih Meštrovičevih mojstrovin. Škoda, da se še sedaj poznajo poškodbe od nemškega obstreljevanja v zadnji vojni, vendar k sreči hujših poškodb ni bilo.

Istega dne ponoči smo se z brzovlakom vrnili v Ljubljano. Konec je oddiha, treba bo začeti znova vsak svoje delo. Ostal pa nam bo prav lep spomin na Beograd in na prijaznost naših beograjskih kolegov.

Za sedaj novih večjih podvigov ni na obzoriu, ker se pač, na žalost, bliža čas izpitov. Sodelovali bomo le na primorkem festivalu študentov, kjer bo nastopila dramska skupina pošega Kalca. O tem pa še prihodnjič.

DARKO JAGODIC

Zanimivosti

Ko je pri nas poldan, je v Angliji komaj enajsta ura, v Indiji je pol peta, na Japonskem pa osma ura zvečer in v Argentini sedma ura zjutraj.

Stiridesetletna bukev zraste letno do 40 centimetrov, jelka pa zraste v istem času do 50 centimetrov.

Debelo mamutovca lahko doživi starost pet tisoč let, hrast pa živi povprečno okrog 500 let, v posebnih okoliščinah pa lahko doživi tudi tisoč let.

V znanosti je znanih več kot milijon vrst živali. Izmed teh jih je okrog 800.000 insektov, 13.000 jih je sesalcev, 28.000 vrst ptic, 20.000 rib. Pred 250 leti so vedeli samo za okrog 210 vrst sesalcev, 2090 vrst ptic in okrog 10.300 vrst insektov.

Velikanska želva lahko doživi več kot 250 let, papiga pa lahko živi okrog 100 let, slon 70, govedo do 30 let, zajci 5 do 7 let.

FILATELISTIČNE ZANIMIVOSTI

Kako zbirati znamke

V eni izmed prejšnjih številk smo omenili, da se filatelija širi med slovenskimi dijaki v mestu in v okolici. Tedaj smo tudi opisali možnost domače izdelave cenenega filatelističnega albuma. Kako pa si morajo ti filatelisti «zelenci» urediti znamke v svojih albumih in kar je morda najbolj važno, kaj naj zbirajo. Odgovor na prvo vprašanje je lahek, na drugo pa bolj težak, ker so pač okusi in težnje posameznikov različne. Za ureditev znamk v albumih je več načinov. Na vsak način je treba imeti priroki tuš in ravnilo, kar bodo brez dvoma vsi dijaki že imeli doma. Najbolje je, odnosno rekli bi, skoraj potrebno je, da najprej vokvirimo naš beli list, in ti okvirji naj bodo na vseh listih enaki. Nato pa moramo napraviti okvirčke za vsako znamko posebej. Če bomo zbirali znamke po državah je najbolje, da postavimo znamke v album kronološko, za kar pa moramo imeti katalog, da bomo vedeli, katera znamka je izšla prej in koliko znamk ima vsaka serija. Za vsako znamko moramo napraviti okvirček, ki naj bo nekoliko širši od znamke. Znamka pa bolj učinkuje, če je na črni podlagi. Zato napravijo nekateri okvirčke za znamke tudi s črnim tušem, vendar pa je ta rob širok le nekaj milimetrov, tako da se jasno vidi razlika med črno podlago in belimi zobčki.

Serije, ki imajo samo eno ali dve znamki, naj bodo v sredini pole, kajti če hočemo, da bo naš album lep, ne smemo varčevati s papirjem in moramo z okusom stavljati znamke v album. Da pa bomo vedeli, kdaj in zakaj je bila izdana kaka znamka, napišimo s tankim peresom na našo polo najprej letnico izida serije in v kakšen namen je bila izdana (frankovna serija, letalska serija, počastitev obletnice, konference, itd), kot je pač napisano v katalogu.

Drugo vprašanje, ki smo si ga že v začetku zastavili, kaj naj mladina zbira, je pa bolj težavno, ker ima pač vsakdo svoj okus. Da bi se dijaki — ki imajo po navadi malo denarja — lotili zbirati načrtno znamke kake države, je skoro nesmiselno, saj — če dobro pomislimo, niti vsi starejši filatelisti ne morejo dopolniti svoje zbirke kake države, ker je pač vedno kaka znamka, ki je zelo draga in je ne morejo kupiti. Vzemite za primer znamke Svobodnega tržaškega ozemlja, ki so bile v prometu borih sedem let, od 1947 do 1954. Kompletna zbirka cone A velja danes več kot 100.000 lir, cone B pa skoro 50.0000 lir. In to je znesek, ki je potreben za znamke države, ki je obstajala — vsaj na poštnem področju — borih sedem let. Kako bi šele bilo, če bi se kak dijak lotil zbirati znamke Italije, ki izdaja znamke že skoro sto let (1861 je izšla prva italijanska znamka), ali Avstrije, da omenimo samo najbližje dežele, ki je izdala svoje prve znamke leta 1850? Kako bo dijak zbiral znamke tistih držav, ki izdajajo dandanes po 70—80 znamk vsako smo videli kratek film o tem njegovem poizkusu.

Čeprav so znane te težave, se je število filatelistov v svetu razširilo, posebno še v zadnjih desetih letih, in to zlasti med mladino. Kako to? Nekateri vzgojitelji so videli v znamki močno vzgojno sredstvo, ki pritegne učenca bolj kot suhoparna šolska knjiga. V mnogih šolah Združenih držav Amerike so začeli tako poučevati slovstvo, zgodovino, zemljepis, rastlinstvo, živalstvo in še mnogo drugih predmetov s pomočjo znamk. Ta sistem učenja ni ostal omejen samo na Ameriko, temveč ga uporabljajo tudi ponekod po Evropi. V Italiji je učitelj Rizzo v neki italijanski vasi poučeval vse predmete na ljudski šoli s pomočjo znamk. O njem so časopisi mnogo pisali in tudi v kinematografih smo videli kratek film o tem njegovem poizkusu.

Da se povrnemo k naši temi. Po navadi se mladi zbiralec ne zanima samo za znamke samo ene države, posebno, če je treba v zbirko vključiti znamke, ki so bile izdane v preteklem stoletju in ki prikazujejo le grbe in glave vladarjev in so zaradi tega za šolarja več ali manj nezanimive. Vzemimo za primer današnje frankovne znamke Italije in Jugoslavije. Italijanske frankovne znamke prikazujejo stari sicilski kovanec, jugoslovanske pa razne gospodarske panoge. Otroka to ne bo zanimalo, bolj ga bo zanimala kakšna znamka, kjer bo videl nogometaša ali smučarja, kako žival, ali cvetlico, zastavo ali kak zemljevid, portret vojskovodje, o katerem je že slišal ali pa slika kake bitke. Kot smo že zgoraj omenili se je filatelija v zadnjih letih izredno razširila med mladino in to prav zaradi teh tematskih zbirk. V Ameriki imamo že celo mrežo «Topical klubov» to je klubov, kjer se zbirajo samo tematski zbiralci. Tudi v Italiji se že vidijo prvi poizkusi v tej smeri, a stari, konservativni način zbiranja po državah še vedno prevladuje.

Z druge strani pa so državne uprave uvidele veliko korist, ki jim prinašajo takšne «tematske» znamke, in izdajajo večkrat po nepotrebnem celo vrsto tematskih serij z najrazličnejšimi motivi. V tem prednjačijo male države (San Marino, Monaco, Luksemburg, itd) in pa južnoameriške ter vzhodnoevropske države. Tudi založniki so uvideli začetek novega obdobja in seveda novih koristi, ter izdali celo vrsto tematskih albumov ter tematskih katalogov.

(Se nadaljuje)

TRI GLAVE IMA
IN ENO TELO,
LE BRZ UGANITE,
KAJ JE TO?

(TRIGLAV)

ZJUTRAJ VSTANE,
ZVEČER SE SKRIJE,
SE SKRIJE ZA NAS,
DA DRUGIM SIJE.

(SONCE)

GOSPOD NAPUH

To je star znanec! Najbrž ga vsi poznamo. Kjer so ljudje, tam prihaja tudi ta čudni gost na obisk...

Pa se je nekega dne kar na vsem lepem pridružil tudi Janku. Takrat je bil v družbi sošolcev. Pripovedovali so si doživljaje s taborjenja. Tudi Janko je bil na taborjenju. Pa ni znal nič velikega povedati o sebi. Kar mu začne nekdo šepetati v uho: «Kar izmisli si nekaj in govori, govori, kar ti bom jaz šepetal v uho...» Od takrat je znal Janko pripovedovati velike, že kar strašne doživljaje. V vsaki zgodbi pa je bil le on sam tisti veliki junak, ki je znal rešiti vsako uganko z junaštvom ali zvijačo... Tovariši so ga poslušali z velikimi očmi...

Čudni gost ga je torej odslej pogosto obiskoval. Tako lepo izmišljene, nabuhle besede je znal Janku vlivati v ušesa. Toda vselej, kadar se je Janko ozrl, je izginil... Te besede je Janko spretno povezal v zgodbe in jih nato pripovedoval vsakemu, kdor ga je le hotel poslušati. Brez teh izmišljenih in olepotičenih zgodb sploh ni znal več živeti...

Toda kmalu so ga tovariši prepoznali. Tudi sam se je večkrat ujel na laži. Vedno bolj so se ga izogibali. Janko je nekega dne ostal sam...

Pač Čudni gost ga je še enkrat obiskal. Šele sedaj v samoti se je Janku predstavil v pravi podobi...

Možicelj je bil podoben veliki nabuhli repi, glava pa prav tako... A brez oči je bil njegov obraz in brez ušes. Imel je le ogromna usta, ki so se ves čas sladkobno držala na smeh. Iz vratu so mu kot repni listki štrleli na vse strani veliki, pisani trakovi...

Janko ga je vprašal s srdom v srcu: «Zaradi tebe sem izgubil tovariše! Kdo si pravzaprav?»

Možicelj pa se je le sladkobno nasmejal, si odtrgal pisan list, ga položil pred Janka in izginil...

Janko je nato na listu prebral njegovo ime:

GOSPOD NAPUH

SLOVENCI SPADAJO glede izobrazbe med prve evropske narode

Zanimivo bi bilo morda prikazati, kako je v Sloveniji skozi desetletja padal odstotek nepismenih: 1880. leta 45,9 odst., 1890. leta 28,5 odst., 1900 leta 18, 2 odst. in 1910. leta 10,8 odst. Seveda tu ni vštetо Prekmurje, ki je imelo 1910. leta samo 37,7 odst. nepismenega prebivalstva (vštetо prebivalstvo od 1. leta). In če upoštevamo, da je bila petina prebivalstva stara do deset let, je v tem letu imelo samo Prekmurje še vedno skoraj dvakrat več nepismenih, kot pa je bil odstotek, ki je odpadel na celotno Slovenijo. Po zadnjem popisu izpred vojne je imela Slovenija leta 1931 še vedno 5,6 odst. nepismenih, po popisu 1948. leta pa še komaj 2,43 odst. ali 27.477 prebivalcev starih od deset let naprej (k pismenim pa so prišteti tudi tisti, ki znajo samo čitati). In če upoštevamo, da problem nepismenosti v popolnosti nikoli ne bomo mogli iztrebiti, kajti vedno je določen odstotek telesno in duševno defektnih prebivalcev, ki si tega znanja ne morejo osvojiti, potem lahko ugotovimo, da sodimo Slovenci po izobrazbi danes med prve evropske narode

KO SE V POLETNI
VROČINI ZNOJIM,
V SENČICO HLADNO
PRAV RAD POHITIM,
KADAR DEŽUJE,
DRŽIM PA NAVPIK
NEKAJ — IN TEMU
SE PRAVI...

(DEŽNIK)

Komaj se porodi,
že v daljo lahko odleti.
Ne rabi ne kril, ne peroti
na svoji daljni poti.

(Misel)

KRASNOREPEC in RJAVKO

Naša partizanska bolnišnica je stala v Kanižarici, sredi pota med Črnomljem in Dragatušem. Kanižarica je belokranjski premogovnik in ranjeni partizani so ležali v veliki svetli hiši, kjer so bili včasih rudniški uradi. Okoli in okoli rastejo borovi gozdovi.

Na drugi strani so šotorili cigani. Na jasi ob tenkih brezah so kurili ognje in si kuhali. Pri ciganih so živeli trije prijatelji, vsi trije prijazni in zgovorni: osliček, psiček in petelin. Oslička so cigani rekli Sivko, psička Rjavko in petelina Krasnorepec. Lepo so se razumeli med seboj. Sivko ni nikoli izmaknil Rjavku nobene kosti, Rjavko ni maral Krasnorepčeve pičе in nikoli se niso spraskali, nikoli si rekli hude besede.

Tiste pomladi je v kanižarski bolnišnici ležal ranjen partizan, ki mu je belokraniska ženica, njegova mamca, prinesla kokoš.

— Skuhajte mu jo — so rekli mamca — kurja juha je krepka in pomaga k zdravju. —

Kokoška pa je bila čisto bela in ljubezniva, kot je najbolj vedela in znala. Vse na nji je bilo prijazno, od rdeče čopke do črte, ki je tekla od glave proti hrbtu in se zavihala v rep. Bila je kot gibčna bela ladjica na zelenem morju, ko se je sprehajala na travi pred bolnišnico.

— Nekaj z belko ni v redu; mislim da kloči in bi hotela imeti piščančke — je rekla partizanska zdravnica.

In ker ji belka res kločila, so ji nabrali jajc ter jo posadili nanje. Potrpežljivo je sedela v gnezdu tri tedne, potem je iz lupine prikukal prvi piščanček.

Tako je partizanska bolnišnica pridobila dvanajst piščančkov.

Rumene in bele in tri črne piške in petelinčka je izvalila koklja belka.

Tistega jutra je partizanska zdravnica zgodaj vstala in slonela na oknu. V grmovju je rahlo šuštelo. Pa ni šumel vetrc skozi vejice in dežne kaplje niso padale iz jasnega neba. Razmaknil se je grmič kraj steze in prikazal se je — ciganski petelin.

— Krasnorepec je — je pomislila partizanska zdravnica, čim ga je zagledala.

Krasnorepec je prijazno pokimal zdravnici za dobro jutro, nič ni dejal, nič povprašal. — Zdravnica pa je vedela, kako je zadovoljen. Saj je varno prehodil vso dolgo pot od ciganskega taborišča do bolnišnice, srečno se je izmikal lisici požrešnici, ki je morda prežala nanj v grmovju, oprezno je razmikal vejice in varno pristopical po travi med praprotjo čez čistine.

Belka se je obnašala, kot bi že dolgo čakala.

— Kok, kok, kok, tak si le prišel — je rekla.

— Čivk, čivk, čivk — so zadrobili piščančki.

Ves dan je Krasnorepec ostal pri kokljini družini. Še preden je sonce zašlo se je Krasnorepec spet odpravil na pot nazaj k ciganskim ognjem. Večer za večerom sta ga čakala tam psiček Rjavko in osel Sivko.

Tisto jutro pa se je še navsezgodaj pričelo drugače kot druga jutra. Najprej je pomladansko sonce pokukalo izza hriboy v Belo krajino, potem so ga kmalu zagrnili oblaki. Krasnorepec se je v soncu odpravil na pot. Nato je potegnil hladen veter in usul se je droban dež. Popoldne so se oblaki razmaknili in ko so ciganske šotore obsijali ugašajoči žarki, je postajal Rjavko bolj in bolj nemiren. Pogovarjal se je s Sivkom, mu skušal nekaj dopovedati: Hov, hov, hov — a Sivko ga ni razumel.

— Pa nič — je dejal psiček in jo ubral s smrčkom pri tleh po sledeh za Krasnorepcem. Naravnost proti partizanski bolnici. Veter mu je pihal nasproti.

Potem se je vse zgodilo od sile hitro. Lisica je prežala v grmiču na desni, Krasnorepec je poskušal smukniti skozi praprotje na levi strani stezice. Takrat je zalajal Rjavko močno in pretresljivo, kot še nikoli do tiste ure: «Hov, hov, hov!!» Lisica se je prestrašila, kot bi zalajal črn volčjak in izginila.

Krasnorepec in Rjavko sta pa ubrala družno pot domov.

Zvečer, ko je voda brbotala v razgretih kotličih nad ciganskimi ognji, sta na dolgo in široko povedala Sivku, kako je bilo.

— To si dobro napravil, Rjavko, — je kimal osel Sivko. — Rešil si našega prijatelja. —

— Hov, hov, imeniten nos imam — je dejal Rjavko.

Mama, le kaj se pogovarjajo nocoj Sivko, Rjavko in Krasnorepec? — je vprašalo ciganske dekletce svojo mamo. Sedelo je ciganki v naročju kraj ognja.

— Oh, najbrž pravijo, da bo kmalu konec te strašne vojne — je po ciganski rekla mama, ki ni razumela živalske govorice. In res je bilo vojne konec še tisto pomlad.

Kristina Brenkova

OB DESETI OBLETNICI ZMAGE NAD NACIFAŠIZMOM

SPOMNIMO se naših padlih

IVAN SOSIC
rojen 5. 2. 1924 na Opčinah
padel 7. 11. 1944 v Pliskovici

AVGUST SMOTLAK
rojen v Mačkovljah 2, 12. 1912
umrl 25. 8. 1944 v Mauthausenu

JOSIP TUL
rojen v Mačkovljah 30. 3. 1[illegible]
padel 20. 4. 1944 pri Ribnici

ALBIN SEVER
rojen v Trstu 2. 1. 1928
pogrešan od oktobra 1943

IVAN TUL
rojen v Mačkovljah 1. 4. 1920
padel 28.2.1944 v Velikih Laščah

ALOJZ TRETJAK
rojen v Sv. Križu 16. 5. 1926
u. 8.1.1946 na posledicah vojne

TULLIO TINTA
rojen v Trstu 23. 8. 1926
pogrešan od 3. 11. 1944

LINO CAC
rojen v Miljah 9. 11. 1925
pogrešan od leta 1944

KAROL SMOTLAK
rojen v Mačkovljah 20. 9. 1909
umrl 19.10.1944 v Mauthausenu

IVAN STERGAR
rojen 10. 4. 1910
pogrešan v nemškem taborišču

ADOLFINA SAMARIN
rojena v Trstu 6. 11. 1923
u. 25. 11. 1944 v Auschwitzu

ALDO SVOSIL
rojen v Trstu 8. 11. 1923
pogrešan od 20. 5. 1944

LUIGI ROCCIA
rojen v Trstu 22. 5. 1926
padel 24. 12. 1944 pri N. mestu

METOD SLAVEC
rojen v Mačkovljah 4. 7. 1910
umrl 14.3.1945 v Mauthausenu

VINCENC UMEK
rojen v Dragi 11. 7. 1922
padel 7.2.1945 pri V. Laščah

IVAN UKMAR
rojen na Proseku 1. 2. 1926
padel 3. 4. 1944 na Opčinah

DANILO TENCE
rojen v Sv. Križu 7. 11. 1926
padel 13. 1. 1945 pri Skrbini

LUCIANO VIDONIS
rojen v Trstu 3. 10. 1924
pogrešan od junija 1944

Naši kraji in ljudje

LONJER

Zanimiva dogodivščina nekaterih naših deklet

V naši vasi se marljivo pripravljamo na proslavo 151. letnice ustanovitve naše slovenske šole na Katinari, ki bo 5. junija v Lonjerju, zato ker na Katinari ni bilo najti primernega prostora. Naš domači pevski zbor se že marljivo vadi, sliši se pa, da bodo nastopili tudi drugi pevski zbori iz okolice in baje celo folklorna skupina iz Brega. Tako bomo tudi letos imeli v naši vasi lepo kulturno prireditev, ki je že vsi vaščani nestrpno pričakujemo.

V naši vasi smo imeli kar tri tečaje za mladinke: dva sta bila slovenska, ki sta imela prav lep uspeh, tretji pa je bil italijanski, ki je kljub temu, da je naša vas izključno slovenska, bil na žalost še precej dobro obiskan. Vzrok temu je v tem, ker so dekletom in mladim ženam obljubili, da jih bodo po zaključenem gospodinjskem tečaju peljali na izlet v Benetke in v Padovo. Seveda je bila to za naše nerazsodne ženske velika vaba.

Toda zadeva je imela zanje kaj poučen konec. Res so jih peljali v Benetke in pričakovali smo kako se bodo drugi dan hvalile po vasi kaj vse so videle. Na nemajhno začudenje pa tega ni bilo in so se po povratku držale nekam muhasto. Kljub temu pa smo zvedeli kaj se jim je zgodilo. V istem avtobusu s katerim so se peljale naše dobre gospodinje so bila tudi nekatera druga italijanska dekleta iz nekega drugega gospodinjskega tečaja. Ko so te slišale slovensko govorico naših deklet je takoj padla psovka «sc'avette» in baje je malo manjkalo, da ni prišlo celo do pretepa, kar je preprečil vodja skupine. Čim so naše hotele zapeti katero po slovensko, so one druge takoj navile radio in kričale, samo da bi jim nagajale. Tako so prišle naše domov razdražene in razočarane, čeravno so dobile «odpustke» sv. Antona Padovanskega.

Jaz mislim, da je bil lahko to zanje dober nauk in da bodo odslej vedele v kakšnih tečajih je njihovo mesto.

VASCAN

VIŽOVLJE

Smrt uglednega vaščana

V soboto 14. t. m. smo pokopali 79-letnega Ivana Klarica. Kljub vsem trdotam proletarskega življenja in ne ravno naklonjeni usodi njegovi družini je njegova trdna narava vzdržala in prenašala težke sunke. Svoječasno je bil lovski čuvaj, kar mu je kot ljubitelju prirode zelo prijalo. Mogoče se javnost še spominja lovskega razgovora med njim in njegovim še živim 82-letnim bratom, tudi nekdanjim lovcem — zanimivega kramljanja, ki pa ga je skrivoma registriral magnetofon in sta se naslednji dan slišala po radiu.

Je že tako, da se mirni in dobrosrčni značaji cenijo šele, ko jih ni več med nami. Tako je tudi s pokojnim Klaričem.

Pri nas je že stara navada, da se v primeru smrti člana gospodarsko slabo stoječe družine nabirajo med domačini prispevki za pogrebne stroške. Tako smo smatrali za svojo moralno dolžnost tudi v tem primeru. Policija pa je smatrala to za ne vemo kakšen prekršek in je zaslišala nabiralko — 86-letno samaritanko Lojzo Metlikovec iz Sesljana. Žena je policiji objasnila to že staro navado in ogorčeno obsodila ravnanje policije in odkrito povedala, da nam takšno čuvanje javnega reda prav nič ne ugaja. Odklonila je njihovo ponudbo, da jo odpeljejo (iz Devina) domov. Šele po pogrebu je policija vrnila nabrane prispevke. Ljudstvo se je upravičeno zgražalo nad tem.

Naj pokojnik mirno počiva v domači grudi, svojcem pa izrekamo svoje sožalje.

CEROVLJE

Še vedno pod vtisom groznega zločina

Še vedno nas muči vtis grozote. Takšni pojavi so našim krajem in naši krvi tuji in ne poznamo čustev iz vročega lonca prekipevajočih strasti, ne razumemo kako se more človek zaradi tega spremeniti v takšno maščevalno zver in pretrgati življenje ljudem, ki so cenili svojo dolžnosti nasproti družbi. Kot takšne smo poznali pokojne Hoefele in njeno nečakinjo. Vsi smo ju spoštovali. Ohranili ju bomo v dobrem spominu in zato tudi toliko bolj pomilujemo od nesreče skrajno prizadetega in potrtega moža pokojne Hoefele.

BAZOVICA

Snaga naših ulic

Da so naše ceste in poti umazane in zanemarjene, smo že neštetokrat poudarili bodisi v članku bodisi z zahtevami in ustreznimi vlogami pri pristojnih oblasteh. Toda vse naše prošnje so naletele na gluha ušesa. Pometač pride v našo vas, ki je znana po tujskem prometu, le enkrat na teden, in sicer v nedeljah dopoldne, potem ga pa do prihodnje nedelje ne vidimo več.

Kaj vse se v tem času nabere na cesti, si lahko vsakdo zamisli. Naši klanci so pa taki, da si bo še kdo nogo polomil. Res bi bil čas, da se že končno uredi vprašanje čistoče v naši vasi, saj plačujemo davke prav tako kot vsi ostali tržaški meščani. Tudi klance bi lahko vsaj malo popravili in očistili, tako da bo hoja in vožnja varna.

SESLJAN

Pred kopalno sezono

Smo tik pred kopalno sezono in če bo vreme količkaj ugodno, bo naša obala zaživela v živžavu tržaških kopalcev in tujih gostov ter inozemskih turistov. Žal pa ne moremo reči, da bodo letos deležni kaj več tujsko prometnih ugodnosti kot jih imajo v krajih, kjer je za to več smisla in razumevanja kot pa ga ima naša občinska uprava. Saj pogrešamo najosnovnejše naprave, ki smo jih javnosti že večkrat prikazali. Vprašanje pitne vode, javnega stranišča in kopališča čakajo rešitve. Takim zadevščinam se naša uprava le ironično smeje, ker so preveč daleč od Nabrežine.

Čeprav je bila občina že opozorjena na napis iz fašistične ere, ki «krasi» svisli Gabrovčeve hiše, smatra letta te Mussolinijeve fraze za malenkostne. Pomeni, da uprava prav nič ne čuti svoje dolžnosti nasproti volji ljudstva, demokraciji in spominu na ono dobo, ki nas je zmrcvarila materialno in moralno. Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Takšno hlapčevstvo se nam upira. Pozivamo občino, da zabriše gornji spomin, kar ne bo prav nič pretreslo občinskega računa.

Nova cesta, ki pojde nekako po sredini med sedanjo cesto in železnico, bo precejšnja ovira lokalnemu in ostalemu prometu. Tako bo del Sesljana stisnjen med dve glavni cesti žili. Stroji in razno orodje kažejo, da bodo cestna dela skoro v polnem teku.

Naglo se dviga na odcepku ceste Sesljan-Trst novo poslopje «Cassa di Risparmio». Poslopje bo precej veliko in takšne zunanjosti, da ne bo kršilo načela o moči in ugledu novca. To lahko razberemo tudi iz obcestnih stavb nekaterih trgovcev in obrtnikov. Vendar je med bančno in njihovimi stavbami velika razlika. Ta razlika bo žal vedno bolj vidna in občutna.

DEVIN

Skrb za tujski promet?

Že lani smo povedali, da bi Devinčanom pritikal vsaj skromen kos obale za nemoteno kopanje. V ta namen smo omenili za to prikladni kotiček na vzhodni strani grada. To bi ne zahtevalo posebnih izdatkov, ker bi bilo treba napraviti le primeren dohod (stezo) do obale. Ker si občina razlaga tudi takšne naše želje za drzne, bomo morali tudi letos loviti prostor in čas za kopanje ob okoljih v portiču, kjer postajamo vedno bolj tuji svojemu morju. Razen nas bodo tudi tujci naslovili na občino marsikatero kritiko na račun zanemarjenih del v korist tujskemu prometu.

ZA KMEČKE GOSPODINJE

Navodila za vlaganje jajc

Jajce je zaradi svoje hranilnosti dragoceno živilo. Zametovati ne bi smeli niti lupine, ki je iz čistega apnenca. Naj bi jo posušili in pokrmili kokošim. Beljak je čista, lahko prebavljiva beljakovina, ki jo rabi človeško telo za zdravo rast in obstoj. Rumenjak pa vsebuje maščobo in lecitin, zelo pomembno hranilno snov, ki je silno redka v živilih, je pa za delovanje živcev nujno potrebna. V prehrani otrok in bolnikov so sveža jajca, zlasti še rumenjak, velikega pomena. Lahko prebavljiva so mehko kuhana jajca, teže prebavljiva pa trdo kuhana.

Po najnovejših navodilih za zdravo prehrano bi morali porabiti v vsaki kuhinji na dan in osebo približno pol jajca. V kmečki hiši porabijo poleti mnogo jajc, premalo pa jih uživajo pozimi, ko kokoši manj nesejo.

Jajca se razmeroma hitro pokvarijo, vendar jih je mogoče z različnimi načini in sredstvi ohraniti tudi leto dni. Namen shranjevanja je, da preprečimo izsuševanje vsebine in vdor škodljivih bakterij skozi luknjičavo lupino. Jajca, ki jih mislimo shraniti, morajo biti zdrava, kar najbolj sveža, čista in cela. Ko pobiramo jajca iz gnezd, napišemo (z navadnim svinčnikom) na vsako jajce datum, kdaj ga je kokoš znesla. Natrta jajca odberemo za takojšnjo porabo, umazana pa dobro umijemo v čisti vodi. Vsak dan sproti zbrana in odbrana jajca hranimo na hladnem in temnem prostoru. Položimo jih tako, da jih bomo lahko vsak dan obračali in da bo ostal rumenjak v naravni legi.

Jajca preskusimo, ali so sveža tako, da jih namočimo za eno uro v desetodstotni solni raztopini (kilogram soli na 10 litrov vode). Sveža jajca padejo v raztopini na dno, starejša se postavijo pokonci, prav stara pa splavajo na površje. V vodi se tudi hitro opazijo razpoke v jajčni lupini; na počenem kraju izhajajo mehurčki in razpoka se poveča, tako da je bolj vidna. Neopazno natrta jajca in tista, ki imajo slabo lupino, izločimo tako, da po dve in dve trkamo ob ušesu med obračanjem. Celi jajci imata popolnoma drugačen zven, kakor počeni. Bolje je, da se jajce s slabo lupino ubije v roki, kakor pa, da bi se strlo pozneje, že vloženo.

Jajca lahko shranjujemo na naslednje načine:

1. zložimo jih na polico v hladnem zračnem prostoru; vsak dan jih moramo obrniti;
2. vložimo jih v pleve, otrobe ali v žagovino. Trpežnost jajc se poveča, če jajca pred vlaganjem v žito ali v kaj drugega namažemo s slanino ali prevlečemo z raztopljenim voskom (lahko tudi s svečo);
3. sedem do osem mesecev se ohranijo jajca, če jih namakamo eno uro v raztopini hipermangana (eno kavino žličko na 5 do 6 litrov prekuhane vode), jih osušimo in vložimo v drobno žito ali žagovino.

Pri teh načinih konserviranja vlagamo jajca v zabojčke tako, da je vsako jajce dobro pokrito in da se ne dotika drugih jajc. Skrbimo, da je zgornja vrsta jajc dovolj pokrita. Polne zabojčke hranimo na hladnem, na pr. v dobri kleti ali kašči.

Daljšo dobo se ohranijo jajca, če jih vložimo v apneno mleko, v vodotopno steklo ali v garantol.

Vlaganje v apno: Dobra je vsaka posoda, samo da ne pušča — lonec, škaf, vedro, deža za mast itd.

Odbrana in umita jajca vložimo v posodo tako, da je obrnjen koničasti del navzdol. Na jajca nalijemo počasi apneno mleko iz gašenega apna in prekuhane vode: 2 kg apna na 10 litrov vode. Tekočina naj pokriva zgornjo plast jajc za dlan visoko. Če ni posoda ob prvem vlaganju polna, lahko jajca pozneje doložimo. Bolje je namreč, da vlagamo postopoma, kakor pa da bi jih predolgo zbirali. Polno posodo pokrijemo s pokrovom ali z deščicami in jo hranimo v hladni snažni shrambi. Po potrebi tekočino dolivamo. Apnenemu mleku dodamo lahko nekaj soli. Tudi apno je lahko gostejše, vendar to ni potrebno, ker se jajca v omenjeni raztopini dobro ohranijo. V apno vložena jajca so dobra za vsako uporabo, le beljak se ne da stepati v «sneg». Jajca iz apna pri kuhanju rada počijo. Zato prilijmo vodi malo kisa ali pa jih na topem koncu prebodimo z iglo.

Vlaganje v vodotopno steklo je star preizkušen način konserviranja jajc. Posoda za vlaganje mora biti lončena, porcelanasta ali kamnita. Vložena jajca zalijemo z raztopino, pripravljeno iz kilograma vodotopnega stekla in iz 9 do 10 litrov prekuhane vode. Tekočina mora prekrivati jajca vsaj 5 cm visoko. Polno posodo pokrijemo in jo hranimo v hladnem prostoru, kamor ne sije sonce. Jajca so v čisti raztopini vidna in se dobro ohranijo.

Tako konservirana jajca so dobra za vsako uporabo, le beljak se ne da stepati v «sneg».

Vlaganje v garantol: Garantol je sivkast prašek, zmes več kemičnih snovi. Raztopimo ga v prekuhani vodi. S to raztopino zalijemo vložena jajca. Ravnamo se po navodilu, ki je na zavitku. Navadno potrebujemo po en dekagram na liter vode. Če vložimo sveža, zdrava jajca in je garantol dober, se ohranijo do leto dni.

ANICA SUSTARSIC

SV. KRIŽ

Nastop okteta iz Ljubljane

Očita se nam — in tudi sami si očitamo — da je od nas vse premalo poročil. To je res. Mogoče pa je krivda v obilici dogodkov, ki se vrstijo kot filmski trak in jim niti ne moremo slediti. Mogli bi z njimi tedensko enkrat napolniti «Primorski dnevnik». Če pa bi objavili tako slikovite in večkrat tudi zelo zanimive vaške razlage o vsem, kar v zadnjih mesecih doživljamo na raznih toriščih javnega življenja, bi lahko napolnili knjigo na primer za roman «Križ». S tem smo že posredno povedali v kakšnem razpoloženju in vzdušju živimo in se tudi opravičili za naše redko oglašanje.

Korajže pa nismo zgubili nikoli in je ne zgubimo niti sedaj. Ne zgubimo je, ker ni to v naši krvi in ker nočemo, da bi se s to našo slabostjo debelili naši prevroči narodni nasprotniki.

Se smo pod vtisom pesmi nedeljskega nastopa Slovenskega okteta, pesmi, ki nam je izzvala ona prijetna čustva in razpoloženje, kot jih more zdramiti naša večno lepa pesem iz grl tako visoko kvalitetnega zbora. Vsi njeni ljubitelji, ki so v nedeljo napolnili našo dvorano, naslavljamo oktetu svojo iskreno željo: pridite še nazaj!

ŠEMPOLAJ

Toča je klestila

V četrtek zjutraj je bilo v Sempolaju in okolici dvakrat toča lešnikove debeline in povzročila precejšnjo škodo.

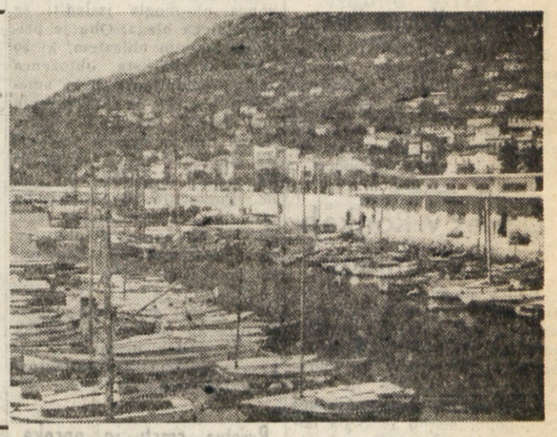
NAŠE BARKOVLJE

Pogled na naše Barkovlje: pravim naše, kajti če se le za korak odmakneš od obalne ulice v notranjost, zadiha vate pristna slovenska zemlja s svojimi trdnimi slovenskimi ljudmi, s svojo morda v neposredni bližini Trsta še najbolj ohranjeno slovansko tradicijo, ki ji zob modernega časa še vedno ni mogel bistveno do živega. Če prihajaš v Trst od goriške strani, se ti tam pri Miramaru ali pa s kontovelskega vrha nudi prekrasen pogled. V blagem loku se od obale vzpenjajo v breg hišice in mandrije naših ljudi, ob njihovem vznožju pa valovi naše morje, nekoč mnogo bolj kot danes vir dela in zaslužka slovenskih ribičev. Če pa gledaš z vrha svetilnika, imaš pred seboj krasen pogled na šolje vse tja do Miramara, šolje proti katerim se že tisočletja zaganja razburkano valovje, v poletnem soncu pa nudi pripravna ležišča tisočerim kopalcem. To so naše Barkovlje...

Ko iztopiš na zadnji postaji tramvaja, ki te pelje iz mesta in predno se izpostaviš žgočemu soncu, se lahko za trenutek ustaviš v prijetnem hladu barkovljanskega parka. Ni velik a je skrbno negovan. V njem se lahko tudi okrepčaš. Ko pa hočeš dalje ti ni treba pes, če ravno nisi pri volji za pešačenje. Tam te že čaka avtobus, ki te popelje vse do miramarskega cestnega razcepa.

Takoj za parkom je barkovljanski portič. Se lani je bil majhen, a sedaj so ga razširili in olepšali. Nekoč so tu privezovali svoje čolne in skromen zgolj slovenski domači ribiči, a danes...? Gospodarsko obubožani naši ljudje niso mogli vzdržati konkurence favoriziranih tujcev in velik del ribiškega brodovja, ki domuje v barkovljanskem portiču, žal ni več slovenska lastnina. Na desni je videti novo ribarnico. Sele pred kratkim so jo zgradili na mestu, kjer je bila dotlej majhna in zastarela.

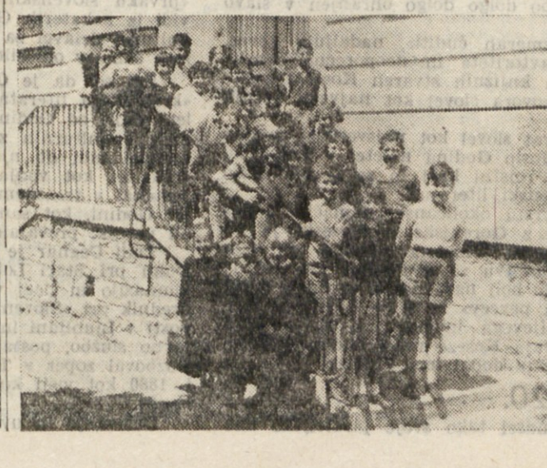

Na slovenski mandrji neposredno za obalno cesto. Barkovljani jo dobro poznajo: to je Gregoričeva mandrja, ki se v polkrogu razprostira pred podolgastim poslopjem.

Le nekaj dni je tega, kar je policija v svoji poklicni vnemi dala pred njihovimi očmi požeti «bledeo, da se morda ne bi skrival v njih kakšen... tank. No, pa to le mimogrede. V levem krilu poslopja je sedež barkovljanskega prosvetnega društva, ki spada med najbolj številne in tudi med najbolj aktivna slovenska prosvetna društva na Tržaškem. Ne da bi jih hotel hvaliti: sami «fejst fantje in dekleta...»

Na mandrji je dela od zore do mraka. Treba je sejati, okopavati, žeti pa škropiti, itd. Le poglejte tega našega gospodarja kako resno opravlja svoj posel. Seveda bi se dalo z večjimi sredstvi tudi drugače urediti namakalne naprave, toda kdo se bo danes v tej gospodarski krizi lotil takih izboljševanj, ko manjka denar tudi za najnujnejše potrebe?

To so najmlajši Barkovljani — učenci slovenske osnovne šole. Poglejte njihove vesele, nasmejane obraze. Ali se vam ne zdi, da so podedovali vso vedrino starejših barkovljanskih rodov? Na njih sloni bodočnost. Upamo in želimo, da bo vredna borbene preteklosti naših ljudi, iz katerih sta morje in borba za narodni obstanek izklesala značaje, da malo takih. Če bodo tako držali kot so držali dosedanji rodovi in prepričani smo da bodo, tedaj se nam ni bati, da bi Barkovlje menjale svoje stoletne gospodarje.

— en — že

(Foto Magajna)

OBIŠČITE TVRDKO KERŽE

POZOR!!! PREDEN NABAVLJATE

HAWKINS
LONEC NA PRITISK
ENOSTAVNOST IN GOTOVOST DELOVANJA STA TAKI, DA DOVOLJUJETA UPORABO VSAKOMUR!
PRISTEDILI BOSTE 80% NA PLINU IN ČASU.

NOVI REVOLUCIONAR HOOVER! — LIKALNIK NA PARO IN NA SUHO. TAKO IMATE DVA LIKALNIKA V ENEM.

MORATE OPRATI DELOVNE OBLEKE?
BODITE BREZ SKRBI!
ELEKTRIČNI PRALNI STROJ HOOVER JIH OPERE V 7 MINUTAH, NE DA BI BILO POTREBNO OBLEKO PREJ NAMAKATI.

PRODAJA TUDI NA OBROČNO ODPLAČEVANJE

ZAPOMNITE SI TVRDKA
Kerže
Hoover
TRST,
Trg S. Giovanni 1
tel. 35-019

AVTOPREVOZNO PODJETJE
FRANC LIPOVEC
PREVOZ POTNIKOV
na Tržaškem, v Jugoslavijo, Avstrijo in druge države
GARAŽA:
Ul. Timeus 4, tel. 90-296
STANOVANJE:
Ul. F. Severo 6, tel. 33-113

Milan Ambrožič
Elektro-inštalacijsko podjetje — Sprejema vsa naročila in popravila za nove inštalacije vseh vrst električnih napeljav. Pokličite našo št. tel. 29-322. Ul. Boccaccio 10.
SE PRIPOROČAMO!

POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28373
v vse kraje, tudi v inozemstvo

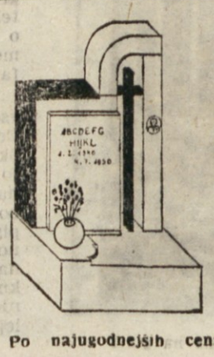
ONGER
Strauss

Mod. z jekl. dnom 10.500
Mod. pozlačen 11.500
Mod. ves jeklen 13.000
Mod. vodotesni 15.300
Mod. zlat 18 k 36.000

IMPEXPORT
TRST, UL. C. BATTISTI 23-I.
Tel. 44-208 Telegr. IMPEXPORT-TRIESTE
UVAŽA: Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAŽA: tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

„Oglasov ne plačuje trgovec, ki oglase naroča in tudi ne kupec, ki pri tem trgovcu kupuje. V resnici plača oglase konkurent, ki sam ne oglaša."
(Herbert Casson)

AVTORIZIRAN MALI OBRTNIK IZDELUJE NAGROBNE SPOMENIKE IZ NAJBOLJŠIH KRAŠKIH IN TUJIH MARMORJEV. SLIKE NA PORCELANU, BRONASTE CRKE IN LUCKE. PRORAČUNE BREZPLAČNO, POSTAVITEV IZVRŠENIH SPOMENIKOV Z GARANCIJO.
Stanko Zidarič
SEMPOLAJ ST. 4 (Nabrežina)
CENE ZMERNE
OLAJŠAVE PRI PLAČILU
Po najugodnejših cenah po najmodernejšem stilu

Bazzanella Umberto
TRST, UL. F. VENEZIAN 5 — TEL. 24-197
ZASTOPNIK ZA TRST, VIDEM, GORICO IN FLRJ
SCHIRATTI
vinarska kemična sredstva za ohranitev in nego vin
VERMOREL
škropilnice — naprave za žveplanje — razprsilniki
CINGANO
tovarna vinarskih strojev
NARDI
kmetijski stroji
»KARSOLJNE«
proti vsem rastlinskim boleznim (uporablja ga tudi nadzorništvo za javne nasade v Trstu)
GORILNIKI
na nafto in sanitarni predmeti

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

NEKAJ O DELAVSKI PROBLEMATIKI IZ RABELJSKEGA RUDNIKA

„Kriza" v rudniku je krinka za neuspele posle rudniške uprave

Delavci se pritožujejo, ker se vtikajo v njihovo zasebno življenje in ker so jim znižali nagrade

Delavci svinčenega rudnika v Rablju se zadnje čase pritožujejo zaradi ravnanja vodstva rudnika. Nezadovoljni so namreč s tem, da se vtika v njihovo družinsko življenje, da jim prepoveduje sestajanja, da je dalo tiskati posebne obrazce, s pomočjo katerih bodo nadzorovali delovanje slehernega delavca.

Delavci pripominjajo, da bi moralo ravnateljstvo opustiti te metode in da bi moralo kot v prejšnjih letih raje izplačevati nagrade v višini 10 tisoč lir, ne pa da so jih znižali na 3.500 lir.

Ni težko ugotoviti, zakaj so se te nagrade tako znižale in zakaj je prišlo do tako imenovane «krize» v delovanju rudnika, «krize», o kateri je začelo govoriti vodstvo. Kakor kažejo statistike, se je proizvodnja v primeri z letom 1950 povečala leta 1954 za 30 odstotkov. To je dalo tudi ustrezen dobiček. Vendar se o tem ne govori, ampak o «krizi». Toda tudi o «krizi» se ne bi govorilo, če se ne bi podjetje pričelo ukvarjati s postranskimi posli, in sicer z ustanavljanjem družb, ki nimajo nič skupnega z rudniško proizvodnjo. Izkazalo se je, da so te družbe pasivne. Vodstvo mora opustiti to pot in se mora posvetiti proizvodnji svinca v rudniku, kar bo zagotovilo zaslužek delavcem in pa večje nagrade, zaradi katerih se sedaj pritožujejo.

5. junija ustanovni občni zbor SGKZ

V nedeljo 5. junija ob 9. uri bo v Gorici ustanovni občni zbor Slovenske gospodarsko-kulturne zveze, katerega se bo udeležilo veliko število delegatov iz mesta in vasi, ki bodo zastopali gospodarske in kulturne ustanove.

Včeraj stavka uslužbencev bolnišnice Vittorio Veneto

Stavki uslužbencev INPS so se včeraj pridružili tudi uslužbenci iz bolnišnice Vittorio Veneto. Da bi ne prišlo do zastoja, je posredovala prefektura in poskrbela za nujno zdravniško pomoč.

Danes v Ronkah letalski miting

Danes popoldne bo na letališču v Ronkah velik letalski miting, katerega organizira letalski klub iz Ronk ob sodelovanju klubov iz Padove, Benetk, Gorice in Vidma.. Dopoldne bodo poskusni leti, popoldne ob 14.30 pa bodo poklicni letalci na turističnih letalih lovili balončke; sledile bodo akrobacije, nastop reakcijskih lovcev iz Trevisa ter skoki s padalom. Italijanski prvak Miani bo skočil iz višine 2.000 m ter odprl padalo pri 200 m. Vstopnina je 400 in 140 lir.

Zaradi bolezni se je obesila

V petek opoldne so stanovalci s Placute štev. 8 našli v podstrešju obešenko, v kateri so spoznali 53-letno Marijo Gorjup, ki je stanovala v pritličnem stanovanju istega poslopja. Obesila se je na podstrešni tram. Takoj so poklicali zdravnika Gallianija, ki je ugotovil, da je smrt nastopila 5 ur poprej.

Menijo, da je Gorjupova napravila samomor zaradi bolezni, ki ji je grenila življenje že nekaj let. Lansko leto so jo operirali, vendar se zdi, da se ji zdravje po operaciji ni zboljšalo. Zadnje dni se ji je pridružila tudi živčna razrvanost. Po podrobnem pregledu je namestnik državnega prokuratorja dr. Marsi odredil, naj se truplo pripravi za pokop.

Gorjupova je zapustila 5 otrok, od katerih so trije mladoletni.

Huda kazen za tihotapca

Goriško sodišče je obsodilo na zapor in visoko denarno kazen dva Tržičana, in sicer 40-letnega Giuseppa Francija in 30-letnega Luigija Pozzattija. Obsodili so ju zaradi obsežnega tihotapstva ameriških cigaret s Tržaškega.

Ze pred časom so finančni organi prejeli obvestilo, da se nekaj oseb iz Tržiča ukvarja s tihotapstvom cigaret. Pričeli so s temeljito preiskavo ter pri preiskavi Franchijevega stanovanja našli 46 kg ameriških cigaret znamke «Philips Morris» in «Camel». Pri zasliševanju je Franchi dejal, da mu je cigarete prinesel neki 30-letni Lino. Menil je, da mu bo prinesel manj cigaret ter dejal, da je prepričan, da jih bo prišel tudi iskat.

Organi so se postavili v zasedo in čakali, kdaj bo Lino prišel po blago.. Ni jim bilo treba dolgo čakati, kajti Lino je sam prišel v past. Odpeljali so ga na sedež, kjer so ga temeljito zaslišali in so ugotovili tudi njegovo pravo ime, in sicer, da se imenuje Luigi Pozzati. Med drugim je izjavil, da Franchiju ni prinesel samo 46 kg, ampak kar 95 kg cigaret.

Pri nadaljnji preiskavi financa ni mogla izslediti še preostalega blaga. Oba je prijavila sodnim oblastem, ki so ugotovile, da sta obtoženca kriva tihotapljenja 46 kg ameriških cigaret, in ju obsodile na sledečo kazen: Franchija na 20 dni zapora in 1,932.000 lir globe, Pozzatija pa na 25 dni zapora in 2,400.000 lir globe.. Pozzattija so obsodili na tako hudo kazen zaradi tega, ker je bil zaradi tihotapstva že enkrat obsojen. Zaplenili so jima tudi blago.

***

Na zadnji seji odbora prefekture so odobrili prispevek za namestitev brzojavnih naprav v Podgori ter reflektorja v Ul. Roma.

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini je bilo od 15. do 21. maja 11 rojstev, 13 primerov smrti, 5 oklicev in 8 porok.

Rojstva: Lorenzo Ottogalli, Dario Costantini, Mario Candeloro, Giovanni Ughi, Maurizio Migliori, Giovanni Bressan, Edda Colcergnan, Maria Cavessago, Dianora Simeoni, Laura Zulli, Tiziana Bregant.

Smrti: 82-letna gospodinja Carolina Marussich, vd. Periz, 75-letna gospodinja Giovanna Romanutti, vd. Bandel, 87-letna gospodinja Giuseppina Stani, vd. Pieri, 49-letni mizar Emilio Miani, 73-letni upokojenec Giovanni Draghin, 54-letni bolničar Bruno Martinuzzi, 65-letna gospodinja Albina Zavadlav, vd. Bandeli, 52-letni šolski sluga Alessandro Tonet, 83-letni Domenico Galli, 70-letna kuharica Alberta Paulin, vd. Susmel, 53-letna gospodinja Marija Gorjup.

Oklici: orožnik Vito Prezioso in gospodinja Carmela Urli, agent javne varnosti Giuseppe De Sabbata in gospodinja Livia Tesolini, zdravnik kirurg Bruno Gregorig in profesorica Maria Tessari, brigadir orožnikov Modestino De Santis in šivilja Fedora Barbieri.

Poroke: zidar Luigi Zotti in gospodinja Anna Culiatti, učitelj Anicetto Balestra in gospodinja Itala Brass, državni uradnik Dionisio Breda in vezilja Bruna Vecchiet, orožnik Gino Danelon in uradnica Maria Pagnacco, električar Alfred Strgar in gospodinja Graziella Bregant, policijski stražnik Giovanni Giustizieri in uradnica Ava Vuga, policijski stražnik Francesco Cardinale in tkalka Adeli Milanovich, delavec Ivan Kozlin in gospodinja Marija Fabjan.

KINO

CORSO. 14.30: «Svet pripada ženskam», cinemascop, C. Webb in V. Hiflin.
VERDI. 14.30: «Dekle iz Sanfrediana», A. Cifariello, R. Podestà.
CENTRALE. 15.00: «Sirota iz geta», F. Marzi in R. Baldini.
VITTORIA. 15.00: «Huda vročina», G. Grahame.
MODERNO. 15.00: «Ujetniki močvirja», J. Peters in J. Hunter.

SAMOMOR ŠOFERJA IZ GORICE

Zaradi brezposelnosti skočil pri Zagraju pod vlak

Avtoprevozno podjetje Ribi je novembra lani odpustilo 36-letnega Antonia Zia iz Oglejske ulice 6 v Gorici. Zio je nekaj časa kasneje dobil zaposlitev pri avtoprevoznem podjetju Drossi v Gorici; prevažal je goriške delavce v tržiške ladjedelnice. Vendar so ga tudi tukaj odpustili. Zia je dvakratna odpustitev hudo prizadela. Sklenil je, napraviti samomor. Z nekim avtom se je odpeljal do Zagraja, od tam pa je šel v Ronke pozdravit svoje sorodnike. Presenetilo jih je njegovo duševno stanje. Odpeljali so ga k zdravniku Belciju iz tržiške bolnice, ki mu je izstavil potrdilo za zdravljenje v goriški umobolnici.

Zio pa ni hotel opustiti svoje misli na samomor. Čim se je otresel nadzorstva domačih je odšel k železniški progi, kjer je skočil ob 21.59 pod vlak, ki je prihajal iz Trbiža. Strojevodja je na tržiški postaji obvestil pristojne organe, da je začutil kako je lokomotivo nekaj udarilo. Ko so pregledali kolesa, so ugotovili, da so okrvavljena. Na kraj nesreče je odšlo nekaj pripadnikov železniške policije, ki so našli med železniškima tiroma razmesarjeno moško truplo brez glave in nog. Ugotovili so, da gre za odpuščenega šoferja Zia.

Nov vozni red

Danes 22. maja začne veljati nov vozni red vlakov, ki bo imel razne spremembe.

Vozni red je tak:

Odhodi proti Trstu: 0.13 (D) 6.01 (A), 6.56 (A), 8.12 (A), 9.20 (D), 10.54 (D)*, 13.55 (A), 15.49 (A), 17.16 (DD), 18.31 (A), 20.02 (A), 21.23 (D), 23.30 (DD)**.

Odhodi proti Vidmu: 4.38 (DD)*, 5.20 (A), 6.41 (A), 7.56 (A), 8.43 (DD), 9.36 (D), 10.55 (A), 15.50 (A), 17.17 (A), 19.15 (A), 20.00 (D), 21.05 (A), 23.11 (A).

Prihodi iz Trsta: 5.17 (A), 6.37 (A), 7.53 (A), 8.41 (DD), 9.34 (D), 10.49 (A), 13.52 (A), 15.44 (A), 17.13 (A), 19.11 (A), 19.58 (D), 21.01 (A), 23.09 (A).

Prihodi iz Vidma: 0.12 (D), 4.25 (D)*, 5.59 (A), 8.09 (A), 9.17 (D), 10.51 (D)*, 13.53 (A), 15.47 (A), 17.14 (DD), 18.27 (A), 19.56 (A), 21.21 (D), 23.26 (D)**.

* V veljavi od 22. maja do 30. septembra.
** V veljavi samo ob praznikih od 26. junija do 25. septembra.

ZAHVALA

Družina Pavletič iz Standreža se najlepše zahvaljuje darovalcem vencev, vsem udeležencem pogreba kakor tudi ostalim, ki so na kakršenkoli način izrazili sočutje ob bridki izgubi našega predragega očeta.

Družina Pavletič

ŠPORTNI DNEVNIK

V LJUBLJANI TRENING DO SREDE

V Jugoslaviji odobravajo pogumno Tirnanićevo potezo

Italijanski reprezentanti prosti do jutri zvečer

Jugoslovanska reprezentanca, ki je nastopila proti Skotski. Za tekmo proti Italiji je Tirnanić pripravil drugo postavo. Na sliki so od leve proti desni: Bobek, Beara, Boskov, Milutinović, Svraka, Zeković, Belin, Zebec, Vukas, Veselinović, Cajkovski. Od teh so izločeni: Bobek, Milutinović, Svraka, Zeković, Cajkovski in namesto njih so vključeni Stanković, Horvat, Krstić II, Ognjanov, Vidosević.

Postava jugoslovanske reprezentance za tekmo proti Italiji, ki jo je objavil Tirnanić, je sicer več ali manj presenetila, je pa vendar naletela na dober sprejem. Ne toliko zaradi tega, ker bi mogoče mislili, da so v moštvu vsi najboljši jugoslovanski nogometaši, temveč zaradi tega, ker so v Jugoslaviji že skoraj vsi čutili potrebo, da pride do nekaterih sprememb v moštvu, ki je začelo postajati staro. Seveda je še ostalo v njem nekaj starih, prekaljenih mednarodnih mačkov, a poleg njih so igralci, ki so mladi in so v državni reprezentanci prvič.

Do te odločitve je pomagala slaba forma nekaterih starih reprezentantov, kot Čajkovskega in Bobeka. Nasprotno pa obveščajo, da se Horvat zopet počuti v redu in tudi Stanković je zopet dobro zaigral.

Ko piše Ljubo Lovrić o sestavi reprezentance, pravi glede na izbiro mlajših nogometašev, da je «takšen sklep zveznega kapetana docela upravičen. Očitno je sklenil uresničiti zamisel, da bo ob podpori izkušenih reprezentantov zamenjal stare igralce. To je začetek dolgotrajnega dela. V tem je treba vztrajati vzlic neuspehov, ki jih spočetka ne bo manjkalo in ki nujno spremljajo takšno zamenjavo.»

FIRENZE, 21. — Malo pred deseto uro so «azzurri» v spremstvu tehničnega vodje Marma in trenerjev Fonija in Bigogna zapustili Roveto in se z avtopulmanom odpeljali v Firenze na občinski stadion. Tukaj so imeli atletski trening, nato pa malo igre z žogo.

Fizično stanje igralcev je zelo dobro. Tudi Boniperti je že skoraj popolnoma okreval od udarca prejšnje nedelje in prihodnji torek bo z drugimi aktivno treniral. Malo pred dvanajsto so bili igralci prosti in večina jih je odšla na svoje domove, nekaj pa jih je raje ostalo v Firenzah. Zopet se morajo zbrati v ponedeljek zvečer. V torek bo na stadionu zopet atletski trening, v sredo pa bo zadnja trening-tekma na dva gola med reprezentancama A in B.

RIM, 21. — Carlu Galliju, ki je vezan z vojaškimi obveznostmi, so odgodili na 1. junij dolžnost prijave pri vojaških oblasteh.

Tozzi ne pride k Laziu

PERNAMBUCO, 21. — Humberto Tozzi, glavni strelec moštva Palmeiras iz Sao Paola (Brazilija) je izjavil, da je odklonil ponudbe, da bi šel k rimskemu Laziu. Dejal je, da je bila zadnja ponudba Lazia csem in pol milijona kruzeirosov, kar je približno 100.000 dolarjev na svobodnem trgu (ali okrog 62 milijonov lir). Od tega bi bilo šest milijonov za Palmeiras in dva in pol za Tozzija. Za nobenega brazilskega igralca se nikoli niso toliko ponujali. Razen tega so Tozziju nudili še stanovanje, avto in mesečno plačo 40.000 kruzeirosov ter še vozovnico za Rio dvakrat letno. Tozzi pa je dejal, da je še premlad za take «pustolovščine» in da ostane raje pri Palmeirasu. Tozzi je že dve sezoni na čelu strelcev prvenstva v Sao Paolu.

HOKEJ NA KOTALKAH

ŠPANIJA SVETOVNI PRVAK

V zadnji, odločilni tekmi je premagala Italija, ki je druga

MILAN, 21. — Današnji rezultati na tekmovanju za svetovno prvenstvo v hokeju na kotalkah:

Nemčija—Čile 2:1 (1:0)
Portugalska—Švica 2:0 (1:0)
Vel. Britanija—Belgija 1:1 (0:0)
Španija—Italija 2:1 (1:1)

Z zmago nad Italijo si je Španija priborila svetovno prvenstvo, čeprav je bila Italija ves čas na čelu lestvice. Italijanom bi zadostoval samo neodločen rezultat za osvojitev prvenstva, pa so tekmo izgubili zaradi slabe taktike. Sicer pa so Španci zmago zaslužili v današnji tekmi.

Končna lestvica: Španija 13 točk, Italija 12, Portugalska 11, Švica 8, Čile 4, Nemčija 3, Belgija 3, Vel. Britanija 2.

Cavicchi premagal prvaka Belgije

FIRENZE, 21. — Italijanski prvak težke kategorije in kandidat za naslov evropskega prvaka te kategorije Cavicchi je premagal belgijskega prvaka Roberta Eugena zaradi odstopa v peti rundi.

***

MILAN, 21. — Zaradi dežja so morali prekiniti današnjo tukajšnjo boksarsko prireditev že pri prvem dvoboju.

LAHKA ATLETIKA

Anufrijev boljši od Kutsa

Velika lahkoatletska prireditev v Los Angelesu z udeležbo olimpijskih in svetovnih prvakov

MOSKVA, 21. — Anufrijev se je dobro osvetil Kutsu v teku na 10.000 m. V Minsku so namreč tekmovale lahkoatletske reprezentance Ukrajine, Bele Rusije, Moskve in Leningrada. Anufrijev je potolkel Kutsov rekord 29:21,4 in postavil novega z 29:10,6. Kuts je bil šele četrti. Sedaj je Anufrijev tretji v svetovni lestvici za Zatopkom (28:54,2) in Madžarom Kovacsem (29:09).

***

LOS ANGELES, 21. Ob navzočnosti 55.000 gledalcev in ob precej hladni temperaturi je bila v Los Angelesu lahkoatletska prireditev, katere so se udeležili številni olimpijski in svetovni prvaki.

Rezultati:

100 yard: 1. Golliday 9"6; 2. Smith; 3. Pollad.

400 yard: 1. Gosper (Avstr.) 46"9; 2. Jones 47"2; 3. Lea 47"2.

880 yard: 1. Delaney 1'50"5; 2. Spurrier; 3. Stanley; 4. Whitfield.

Milja: 1. Santee 4'05"5; 2. Tidwell 4'7"4; 3. Coleman 4'08".

120 yard zapreke: 1. Thomson 14"; 2. Jimball; 3. Youkers.

Krogla: 1. O'Brien 17,747 m.

Disk: 1. Koch 51,93 m; 2. Drummond 50.10.

Kopje: 1. Young 78,33; 2. Miller 76,86; 3. Long 70.93.

Višina: 1. Shelton 2,082 m.

Troskok: 1. Adhemar Da Silva (Brazilija) 15.48 m.

Palica: 1. ex aequo: Bob Richard in Don Laz 4,52 m.

4x110 yard: Univerza Houston 40,8.

4x220 yard: Univ. Houston 1:25.0.

220 yard zapreke: 1. Stanfield 23,3.

Pietrangeli in Sirola finalista v Wiesbadenu

WIESBADEN, 21. — Pietrangeli in Sirola sta se danes zopet krasno uveljavila; premagala sta namreč Američana Seixasa in Flama. Tako bosta jutri igrala v finalu. Današnji rezultati: Pietrangeli - Seixas 6:3, 6:3; Sirola - Flam 6:3, 6:3. V dvoje pa sta Američana Seixas in Trabert premagala Sirolo in Pietrangelija s 6:4, 6:4. Nadalje sta v dvoje še Larsen in Stewart (ZDA premagala Drobnega in Flama s 6:4, 6:2.

Gordon Pierie na 2000 m drugi najboljši na svetu

MANCHESTER, 21. — Gordon Pierie je danes dosegel v teku na 2000 m čas 5:9,8, kar je drugi najboljši rezultat na svetu, za 2.8 sek. slabši od svetovnega rekorda, ki ga ima Belgijec Reiff. Dolgo je vodil Ibbotson in pri 1000 m sta tekla vštric s časom 2:34. Končno je Ibbotson zaostal, vendar je njegov čas 5:12,8 četrti na svetu, kar je gotovo tudi lep uspeh.

Margaret Francis je pretekla 100 yard v času 11", na 80 m z zaprekami pa je dosegla rezultat 11,6. Nadalje je na 120 yard z zaprekami postavil Shaw čas 14,8.

Partizan-Triestina 46:33

BRUSELJ, 21. — Prvo mesto na mednarodnem ženskem košarkarskem turnirju v Bruslju je pripadlo ekipi AZS Varšava, ki je premagala Antwerpen s 74:43 (33:24). V tekmi za tretje in četrto mesto so košarkarice beograjskega Partizana premagale Triestino s 46:33 (28:14), peto mesto pa si je osvojila ekipa Olympic iz Bruslja, ki je premagala Hamburg BV s 63:18 (30:7).

Včeraj najboljši Fangio v Monte Carlu

MONTECARLO, 21. — Po tieh poskusnih vožnjah današnjega dopoldneva za jutrišnjo veliko avtomobilsko dirko so bili zabeleženi sledeči najboljši rezultati:

Fangio (Mercedes) 1'41"1, povprečno 111.989 km; Ascari (Lancia) 1'41"1; Moss (Mercedes) 1'41"2; Castellotti (Lancia) 1'42"; Behra (Maserati) 1' 42"5; Mieres (Maserati) 1'43"1; Villoresi (Lancia) 1'43"7; Musso (Maserati) 1'44"3; Trintignant (Ferrari) 1'44"4; Simon (Mercedes) 1'45". Slede Perdisa (Maserati), Hawthorn (Vanwall), Manzoni (Gordini), Farina (Ferrari), Taruffi (Ferrari), Bayol (Gordini), Rosier (Maserati), Schll (Ferrari), Chiron (Lancia).

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 22 t. m. ob 15. uri Metro film:

ODKAR SI MOJA

Igralci: MARIO LANZA in DORETTA MORROW

V ponedeljek 23. t. m. ob 18. uri film:

DON CAMILLO

Igralci: FERNANDEL, G. CERVI in SYLVIE

KINO V KRIŽU

Danes, 22. t. m. ob 15. uri

CESARSKE VIJOLICE

Opereta - Gevacolor

V sredo, 25. t.m. ob 20. uri

PUSTOLOVEC IZ ZLATEGA MESTA

WALLACE BERRY

Zadnja predstava ob 21.30

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 22. t. m. ob 19. uri barvni film:

ČRNA EVA

S 4 afriškimi igralkami: TEBLEZ - LETE' - MAKAI - HASMARINA

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Kino na Opčinah

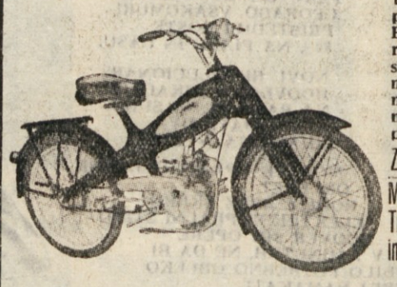
predvaja danes 22. t. m. z začetkom ob 15. uri in jutri 23. t. m. z začetkom ob 18. uri barvni film:

„BELI NAPADALEC"

AUTOGARAŽA „Roiano"

TRST - ROJAN — UL. MORERI ST. 7 — TEL. 35-608
privatno tel. 27-240 — (Zadnja postaja filobusa št. 5)
Prostori za parkiranje avtomobilov in motornih koles — Odprto tudi ponoči —
Prevoz potnikov z osebnimi avtomobili na vse kraje, tudi v inozemstvo

MOTOM 48 CCM
DELFINO 160 CCM

Cudoviti motorček, ki vas pelje povsod. Prodaja na obroke do 18 mesecev. Pritikline in nadomestni deli za vse motorje, hitra popravila

Zastopstvo „Gilera"
Moschion & Frisort
Trst Ul. Valdirivo 38
in Ul. XXX ottobre 11
tel. 23-475

Postaja za usluge v Nabrežini: FRANC SIBELIA
ZNIŽANE CENE

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

107. Peto poglavje: **JOSIP GODINA IN DON LORENZO**

«... Ko ga (Koseskega) je bil l. 1850. (Bleiweis) povzdignil za »mojstra pevcev«,» pravi dalje Levec, «je potem zapisal o njem tele ditiramlične stavke...: »Naš slavni Koseski... on, ki nam je pervi razodel *veličanstvo slovenske poezije* in pred njim nepoznano *mogočnost* in *krasoto* jezika našiga — kteriga «Slovenia» je začela novo dobo pesništva slovenskiga, — kteriga poezije so še le prav vnele serca nadepolnih nasih mladih pesnikov. Naj nam bo dolgo dolgo ohranjen v slavo in korist domovine!«...»

«Ali se je ob takih razmerah čuditi», nadaljuje Levec, «da je spričo Bleiweisove avtoritete in neoporečno odločevalne besede «Novic» v vseh knjižnih stvareh Koseski zaslovel in do leta 1868. brez ugovora slovel kot največji pesnik slovenski?...»

Na tega moža, ki je takrat slovel kot najsvetlejša zvezda na slovenskem Parnasu, je Josip Godina naletel v Trstu, ko se je leta 1851 vrnil v svoj rojstni kraj in se je leto nato sam začel poizkušati v slovenski literaturi.

Josip Godina je bil v Trstu okoličanski domačin, Janez Vesel pa je bil — Kranjec z Gorenjskega! Koseski je bil takrat, in prav takrat, splošno priznana veličina, on sam pa, Godina, v slovenskem slovstvu še nepopisan list. Bil je deset let mlajši in kaj je bilo bolj naravnega, ko da je začel hoditi po stopinjah «mojstra pevcev» in si je od njega najprej izposodil obliko pisateljevega imena: kot si je Ivan Vesel iz svojega rojstnega kraja Koseze vzdel nadimek Koseški, tako si je Vrdelčan Godina dodal ime Vrdelski.

20.

Ko si je Josip Godina našel tako svoje pisateljsko ime Vrdelski, se je takoj marljivo spravil k pisateljskemu delu. Začel je dopisovati «Novicam» in drugim takratnim slovenskim listom. Spočetka je omejil svoje delovanje na domače zadeve, kjer v Koseskem ni imel tekmeca. Zdi se, da se je Koseski, potem ko je prenehal biti predsednik Slavjanske čitalnice, odtegnil aktivnemu poseganju v tržaške kulturne zadeve, verjetno tudi zato, ker se je zdelo lokalno področje «prvaku slovenskih pesnikov» preozko. Nanj so se, kot se vidi iz nekaterih Godinovih opazk, obračali slovenski tržaški kulturni delavci za nasvet kot na nekakšnega *arbitra literarum* samo v odločilnejših zadevah.

Zdi se, da je Godino vse bolj vznemiril prihod drugega «kranjskega literata» v Trst, moža, ki je bil malone dvajset let mlajši od Godine in ki si je kmalu prisvojil prvo besedo ne-le v kulturnih zadevah tržaških Slovencev, marveč se je povzpel tudi do njihovega političnega voditelja, saj je celo vrsto let kot vodja politične skupine tržaške Slovence celo zastopal v tržaškem občinskem svetu! Ta mož, ki je prizadejal Godini, kot sam pripoveduje, marsikatero bridko uro, je bil pesnik, prevajalec in politik Fran Cegnar.

Tudi Cegnar je bil Gorenjec. Rojen je bil l. 1826 pri Sv. Duhu pri Stari Loki, ljudsko šolo je dovršil v Škofji Loki, gimnazijo in licej v Ljubljani, postal časnikar, sourednik in urednik pri «Sloveniji» (1849–50) itd., dobil l. 1851 službo pri pošti v Ljubljani in l. *1853 v Trstu*, prestopil tu 1854. v brzojavno službo, postal 1856 višji telegrafist v Pazinu, od 1859 služboval zopet v Trstu (od 1857. kot kontrolor), kjer je šel l. 1880 kot višji kontrolor v pokoj... (Po Slov. biogr. leksikonu).

Delovanje in uveljavljanje obeh Kranjcev, zlasti še mlajšega Cegnarja, je moralo iti našemu vrlemu domačinu, Vrdelčanu Godini, precej na živce. O Koseskem, ki se je v Trstu sončil v svoji polagoma pojemajoči slavi, govori sicer z velikim spoštovanjem, čeprav tudi njega imenuje prav kot Cegnarja ironično med navednicami «naš pesnik». Ni potreba biti poseben psiholog, če hočeš pogoditi, da je Godina z navednicami ironiziral naziv, ki je bil verjetno med tržaškimi Slovenci splošno v rabi. Kdor pozna lokalno občutljivost naših okoličanov v domačih zadevah, bo razumel Godino, ki mu je šlo na živce, če so njegovi rojaki nazivali Koseskega in še posebej Cegnarja, dva Kranjca, kot «naša pesnika»! Kaj pa je bil potem on, Josip Godina Vrdelski, kot domačin? Če že ni bil «naš pesnik», pa je bil nedvomno — naš pisatelj!

Clan okoličanskega bataljona s «ferkindišem» na glavi

Toda vse kaže, da mu takratni njegovi rojaki tega naziva niso ravno radi priznavali. Iz Godinove avtobiografije se da čutiti, da je imel svoje rojake in še posebej Vrdelcane na sumu, da so se škodoželjno veselili, če ga je kdo od Kranjcev, zlasti Cegnar, vzel v «Edinosti» v precep. Bridko je občutil, da mu je bil edini domači politični list in pozneje dnevnik, «Edinost», nenaklonjen. Da, Koseski in Cegnar sta bila za tržaške in okoličanske Slovence «naša pesnika», on pa, rojeni Vrdelčan, je bil zanje — tujec.

Toda poglejmo, kako piše naš Vrdelski v svoji avtobiografiji (str. 140), potem ko pripoveduje o svoji knjigi: «Kratek razgovor o bolj važnih dosedanjih iznajdbah, in posebno o strojih ali mašinah in o telegrafiji kot obrodkih čudodelne moči človeškega duha», za katero mu je dal pobudo «ranjki fajmošter Žorman na Katinari».

«Kakor je Josip po sreči slišal, prikupila se je ta knjiga vsem tistim, ki so jo čitali, a telegrafični uradnik g. France Cegnar, vulgo «naš pesnik», je ni našel spisano po *njegovem* okusu, in pa oznanil je tudi prècej, ko je na svetlo prišla, da jo bo rešetal. Mislil si je gotovo, da je ravno ona ugodna voda na njegov mlin — za neko nerazumno maščevanje, kakor se bo koj videlo. Po precej obširnem ojstrem, pretresovanju pisave in po grdem zasramovanju spisatelja v časniku «Edinost», katerega urednik je (skrivaj) *on* (t. j. Cegnar) bil namestu Ivana Dolinarja, je naravnost trdil, da zapopadek te knjige ni jed za *naš* narod (tedaj celo še natančno razlaganje jako važne telegrafije ne, pri kateri tudi *on* služi! pač, lepa misel!...»

(Nadaljevanje sledi)